

KLISARNA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE

IZVRŠUJE
ENOBARVNE IN
VEČBARVNE FOTO-
TIPIJE • ENOBARVNE IN
VEČBARVNE AUTOTIPIJE • KOM-
BINIRANE KLIŠEJE ZA NAVADEN IN
NAJFINEJŠI PAPIR • KLIŠEJE PO SLIKAH
PERORISIH IN RISBAH • ROKOPI-
SIH IN FOTOGRAFIJAH ZA
RAZGLEDNICE • RE-
KLAMNE SLIKE
VINJETE

Razgled

Slovenska družabna revija

Ljubljana, oktober in november 1927

6-7

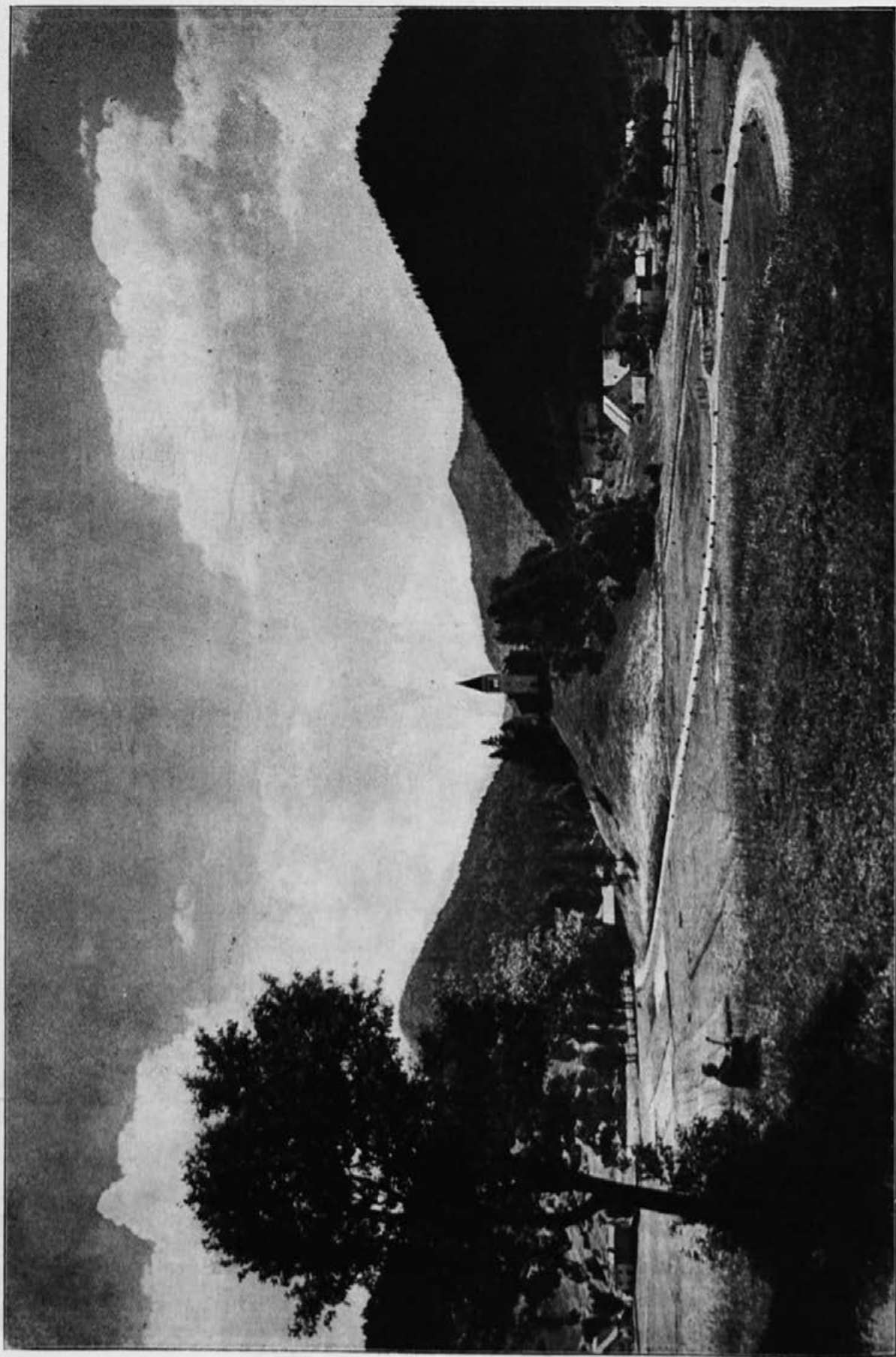
Prvi sneg

*Opereta »Orlov« v filmu.
Vivian Gibson v vlogi
Nadjakovske in naš ju-
goslovanski rojak Sveti-
slav Petrovič v vlogi
velik. kneza Aleksandra*

Darinka Debelakova v vlogi Mile v Kulundžičevi drami »Polnoč«, ki se je v Ciril Debevčevi režiji uprizorila v Nar. gledališču v Ljubljani

*Krasote našega zasedenega ozemlja:
Lokve na Trnovski planoti*

Ljublju Tebja ...

(Črtica iz ruskega samostana)

Ivan Lah

Slikar, ki je pravil to povest, je sedel v poltemi, da ga je pokrival mrak, ki je legal čimdalje bolj teman po sobi; nazadnje je vse zažgala črna koprena zimskega večera, le odnekod daleč je v parku svetila visoka žarnica, ki je lila žarke skozi okno, da se je na steni razločila nejasna slika, izvršena komaj v glavnih obrisih; tja so se upirale naše oči, da bi razumele čudno skrivnost, ki jo je prikrivala ta nenavadna zgodba.

»Sredi polja je stal samostanček, skoraj neviden in bogaboječ, obdan od bréz, ki so ga pokrivala s svojimi prosojnimi vejami, kakor da bi oznanjale življenje, skrito za njegovimi zidovi. Štiri okrogle makovke so se dvigale nad nizkimi zvoniki in trojni križi na njih so bili kakor nagrobniki nad temno leseno streho, ki je krila belo zidovje; mala okenca — kakor prikrita očesca, gledajoča iz samostanske tihote v obširni svet ruskih step, ki se ležale prazne in hladne daleč naokoli.

V svojem novem domu, v prijaznem dvorcu, sem se kmalu udomačil; posebno stara gospa je bila ljubezniva. Imela je dva sina na vojni in že dolgo ni prejela od njiju nikakih sporočil. Gospodični Tanja in Sonja sta bili iz početka boječi in nezaupljivi; prišel sem na dvorec kot vojni ujetnik in kdo bi govoril s tujim častnikom, ki se je boril proti Rusiji in je mogoče ubil ruskega človeka. Razumel sem dobro njiju misli, kadar sta od daleč gledali name; toda po prvih razgovorih smo se spoznali pogloblje, in vse se je izpremenilo; začelo se je dvorcu veselo življenje. Dobil sem svojega konja in jezdil svobodno po okolici, ki mi je odkrivala čimdalje več svoje prostrane ruske lepote.

In tako me je zanesla pot pred samostanček.

Vrata so se odprla in iz njih je stopila stara opatinja z mlado nunico, ki se je skrila za brezo, ko je nenadoma zagledala pred seboj tujega jezdeca. Stali smo si nasproti v neprijetni zadregi, ki sem jo zagrešil s tem, da sem ju pozdravil in z zanimanjem ogledoval samostanček, ki je s svojo starinsko zunanostjo sredi belih bréz nudil nenavadno lepo sliko. Odzdravili sta molče in izginili na vrt, kjer ju je zakrilo samostansko obzidje. Da ju nisem videl, mislil bi bil, da je samostan zapuščen in bi bil porabil prvo priliko, da ga pridem slikat. Oddirjal sem čez polje v ono stran, kjer je ležal naš dvorec, in se še parkrat ozrl na belo zidovje s črnimi makovkami, ki se je svetilo skozi prosojne breze.

Tudi tam je življenje, tudi tam na samoti, v skritem zidovju, ki se zdi kakor mrtva grobnica sredi zelenega polja.

Pri večerji se je razplel pogovor o mojem sprehodu in govorili smo tudi o samostančku. Stara gospa je pri tem vsa oživila. Bila je pokroviteljica samostana, ki je bil ustanovljen v davnih časih od njenih prednikov, in je pripovedovala dolgo zgodovino, polno častitljivih imen, ki so zapisana v cerkvenih knjigah, ker so imela zasluge za čast božjo.

»V samostanu izdelujejo ikone,« je rekla, »to bi vas gotovo zanimalo. Zal, da nimajo dobrega učitelja, lahko bi izpopolnile svojo umetnost. Ali bi jih vi hoteli učiti?»

»Zakaj ne, ako je dovoljeno.«

»Pokroviteljici je dovoljeno, da pripelje tja svojega gosta. Ikone, ki jih vidite pri nas, so vse od njih.«

Ogledovali smo ikone. Njih umetnost je bila naivna, obrazi svetcev so gledali v nas z mrtvimi očmi. Le tu in tam se je zdela, da žari iz svetih podob nekaj nadzemskega, skrivnostnega, in da govori iz obrazov življenje, ki ni od tega sveta.

»Kaj pravite?« je vprašala gospa, ko smo sedli k čaju.

»Ta umetnost je nekaj posebnega, kakor pravimo, šablonska, kakor molitev je, ki jo govorimo vedno enako, in je skoraj niti ne smemo izpreminjati. In to je kakor v molitvi: nekateri molijo bolj s srcem in nežnejšimi besedami, drugi govore besede površno, kakor so navajeni. Duh je, ki ustvarja življenje v slikah in besedah.«

»Torej, povedem vas tja za učitelja.«

»Kakor izvolite.«

Gospodični Tanja in Sonja sta se zasmejala.

»Ah, kako prijetno opravilo!«

Resno sem ju pogledal.

Gospa je pripovedovala o starih sorodnicah, ki so preživele svoje življenje v samostanu, in o sreči, ki so jo našle v tem mirnem zatišju. Gospodični Tanja in Sonja sta molče sloneli druga ob drugi in gledali zamišljeno pred se. Kajti tam daleč v Evropi je divjala svetovna vojna in njiju misli so bile pri onih, ki sta jih ljubili...

Teko sem prišel v samostan. Nekega dne je dala gospa zapreči kočijo in Vaska je pognal konje po široko razvoženi poti med polji, da sem se spominjal podobnih voženj iz ruskih romanov. Od daleč se je zasvetil beli samostanček med tihimi brezami.

Ko smo obstali pred cerkvico, je tam stala opatinja z vrsto samostank, ki so se globoko klanjale in poljubljale roko svoji pokroviteljici. Odšli smo v cerkev in se poklonili Bogu. Stare slike svetnikov in samostanskih dobrotnikov so gledale na nas z začudenimi radovednimi obrazi. Stopili smo skozi ozkakamnita vrata in prišli v zatohel hodnik, ki je vodil mimo celic do večje sobe, kjer je bila delavnica za ikone. Za nami je stopala s sklonjenimi glavami gruča samostank in, ko sem se ozrl, sem zagledal sredi njih dvojico milih, jasnih oči: to je bila ona, ki je bila z opatinjo stopila iz cerkvenih vrat, ko sem prvič prijezdil pred samostan. Vstopili smo v sobo, kjer so visele po stenah dolge vrste dovršenih ikon, druge pa so začete in poldokončane ležale po mizah. Opatinja je razkazovala gospe nekatere posebno lepe izdelke in, ko smo stopili pred veliko sliko Matere božje, smo nehote občudovali obraz, ki je bil izvršen z nenavadno nežnimi potezami. Gospa je pohvalila delo in želela vedeti, katera izmed slikaric je takšna umetnica.

»Evdoksija,« je zaklicala opatinja in pred nas je stopila ona ter se boječe priklonila. Gospa jo je pohvalila in jaz sem podprl njeno pohvalo s tihimi besedami:

»Da, lepo, zelo lepo...«

Ozrla se je vame.

Nekaj čudnega je prešinilo ta trenutek vso mojo dušo, postalo mi je tesno in žal mi je bilo, da sem ustregel želji stare gospe.

V tem je stopila opatinja h klečalniku in izpregovorila. Pozdravljala je pokroviteljico, slavila njeno skrb za samostan ter se ji zahvalila, da je preskrbela učitelja, ki bo pripomogel, da izpopolni samostan svojo umetnost v izdelovanju ikon.

Samostanke so se poklonile in odhajale. Ostali smo v razgovoru z opatinjo in se dogovorili, da bom prihajal vsak teden dvakrat dopoldne pregledovat njihovo delo...

»Zelo zanimivo je to življenje,« je rekla gospa, ko sva se peljala po poljski poti proti domu, in je pripovedovala stare zgodbe o samostanu, ki jih je vedela še iz mladih let.

Mislite si sedaj ono delavnico, z malimi okni in nizkim lesenim stropom. Pri mizah sede globoko sklonjene tihe samostanke in slikajo po predlogah nove ikone. Hodil sem med njimi in opozarjal na napake, risal na papir in razlagal sestavo barv. Sredi teh sklonjenih glav je gledalo vame dvojico deviško nežnih, golobje jasnih oči... Kadar sem prišel do nje in se dotaknil njene slike, bilo mi je, kakor da sem se približal svetišču, izpred katerega bi moral pobegniti. Vsa njena sveta mlada duša je sijala iz teh navidez brezpomembnih črt, in oči, ki jih je narisala, so gledale otožno proseče, kot da hočejo zajokati. Imela je nežne bele roke, ki so se umikale v velike rokave njene črne halje. Ko sem položil svojo roko na njeno sliko, se je sklonila nad njo, da sem čutil njen dih. Govorila ni nikoli besede, ko da je nema. Predstojnica se je vestno zanimala za naš pouk in se veselila vidnih uspehov. Zdelo se mi je, da so oživele mrtve ikone po stenah in tudi moje učenke so postajale vedno živahnejše. Samo ona je sedela tiha in boječa sredi med njimi in me gledala z otroško ljubeznivimi očmi.

Končno je prišlo do tistega pisma. Nekoč, ko sem se ustavil ob njej in popravljaj poteze na komaj začeti sliki, je izza njenega črnega rokava po nežni beli roki spolzelo predme veliko pismo.

Čital sem ga sredi polja, ko sem se vračal domov in ležal na malem obronku, odkoder je bilo še videti samostan med brezami.

»V imenu Jezusa Krista in sv. Bogorodice in sv. Pantelejmona in sv... sv...« dolga vrsta imen svetnikov in svetnic božjih, napisanih z onimi starinskimi cirilskimi črkami, ki jih vidite na vseh ikonah, in na koncu ona edina beseda od tega sveta, ki je povedala vse, kar se je skrivalo s tisoč živimi bolestmi prepleteno med temi mrtvimi svetimi črkami:

Ljubljū Tebja.

Ne mislite, da Vam pripovedujem izmišljeno povest.

Tih kakor začarana bajka je ležal samostanček v belem zidovju in gledal sem na njegove makovske stolpice in resne križe, moleče iznad bréz še dolgo potem, ko sem se zavedel, kaj pomeni tiho veliko belo pismo. Jesensko solnce je sijalo čez stepo in zlatilo mrtvo lepoto, skrito daleč od sveta, sredi prostranih ruskih poljan. Ko sem se vrnil zvečer domov, sem bil molčeč in zamišljen, kar sta opazili Tanja in Sonja, ki sta bili zato tembolj živahni in neugnani s svojimi vprašanji in opombami. Stara gospa se je nasmihala njuni razposajenosti, a čutila je sama, da razgovor zastaja in da nisem razpoložen za smeh. Zato smo kmalu odšli spat. Bila je to čudna noč, ki ji ne poznam enake v življenju: pred menoj je sijal njen beli nedolžni obraz kakor tabernakelj, razsvetljen od nebeške luči, obdan od svetih ikon, in njene oči so bile svetniške in jasne, verujoče in očitajoče, a vdane in dobre, kakor da prosijo milosti. Kakor črna senca sem se zdel sam sebi pred to deviško svetlobo, pobegnil bi bil, da sem mogel, toda bil sem kakor priklenjen pred sveto skrivnostjo in pred mojimi očmi so se vrstile one cerkvene, umetniško izrisane črke z imeni svetnikov in s tisto veliko izpovedjo na koncu...

Ljubljū Tebja.

To ni bilo pismo, to je bila molitev. Morebiti njena nežna bela roka še nikoli ni pisala pisma. Morebiti ga sploh nikdar ni prejela, niti videla. Vse, kar je bilo v njej, je moglo biti izraženo samo na način, s katerim je izražala svoja čustva in misli ves čas svojega bivanja v samostanu. Vso svojo mladost. Morebiti nikoli ni videla sveta, ni čitala romanov, ni poznala ljubezni. Vse to je prišlo nenadoma kakor odmev svetovnega viharja, in planilo z vso silo v njeno samotno celico...

Zjutraj sem zasedel konja in jahal vse dopoldne po okolici. Od vseh strani se je kazal samostan s stolpci in križi sredi bréz, parkrat sem se mu približal tako, da sem videl v njegova mala okenca — izginil sem zopet v daljavo in se vrnil domov šele pozno popoldne. Izgovoril sem se, da me je zvalila vasa lepa jesenska pokrajina in da sem iskal novih motivov za slike...

»A zakaj ne slikate samostana, ta je vendar tako lep?« je pripomnila Tanja.

Pogledal sem jo, kakor da sem se spomnil nekaj pozabljenega...

»Res...«

Stara gospa se je nasmehnila:

»Čudno, da vam to ni prišlo na misel. Gotovo vam bo lep spomin na našo samoto...«

»Čudno? Da. Gotovo bo lep spomin. A prav ga vidim šele sedaj... Šele sedaj sije v moji duši njegova prava slika. Da. Slikal bom samostan. A še nekaj drugega... Ali je mogoče naslikati ono drugo, ono neizrazno, ono bolest, ki kipi kakor vroč žarek krvi iz zemlje v to skrito starinsko zidovje?...«

Drugi dan je bila učna ura... Sprejela me je mati predstojnica z dobrovoljnimi, vedno udano smehljajočimi

se obrazom, spremila me je v slikarno in bilo je vse kakor po navadi: glave sklonjene nad nedovršenimi ikonami in sredi njih ona, s trepetajočimi belimi rokami... Prišel sem do nje in gledal sliko, po kateri je črtala njena nežna roka. Dvignila je obraz, blede, od trpljenja upale, oči od solz zardele. Položil sem svojo roko na njeno. Bila je hladna, onemogla... Sklonila je glavo in pritisnila lice na mojo roko. Ono belo, onemelo lice. Začutil sem njen poljub na svoji roki. Njene ustnice so se drgetale pritiskale nanjo...

»Lepa slika, lepa,« sem govoril in gledal v ikono pred seboj... Obraz svetnika je imel znane poteze... Zagledal sem na njem svoje oči...

Začel sem slikati samostan. Na platnu so rastle njegovi zunanji obrisi — srce pa je risalo drugo podobo, tisto podobo, ki ni smela ne v črtah ne v barvah na dan. Ostala je v dnu duše nedorisana...

Tako so prehajali dnevi in izginjali v prostranstvu širokih step. Postajali so vedno krajši. Nič se ni izpremenilo — življenje je šlo naprej s svojo veliko pritajeno skrivnostjo.

Iz daljav, nevidnih in neznanih, je zadišalo po zimi...

Nekoč mi je pri pouku zopet zdrknil v roke bel listič.

»Danes zvečer ob desetih na vrtu...«

Večer je bil hladen, veter je vejal čez prostrane planjave in pripogibal breze okoli ograj. Oblaki so se podili čez daljno obzorje in megle so se valile kot smrtne sence ob robu stepnih daljav.

Ker sem se večkrat zakasnil na večernih izletih, mi ni bilo težko oditi iz dvorca in jezdit po okolici. Približal sem se samostanskemu obzidju in našel mesto, kjer ga ni bilo težko preskočiti. Vsa okna so bila temna, čuti ni bilo nikakega glasu. Šum listja in bréz je polnil ves vrt z enakomernim vršenjem. Ura je bila deset. Preskočil sem

ograjo in zagledal v senci debelega bresta, ki je prikrival s te strani samostan, črno žensko postavo. Hitel sem k nji. Ko sem se ji približal, je dvignila roke in padla na kolena. Dvignil sem jo in jo skušal pomiriti. Drhtela je po vsem telesu, ihtela polglasno in poljubljala moje roke.

»Odpusti, odpusti...«

Objel sem jo in začutil njeno trdo obleko... Glava ji je omahnila in kakor brez sil mi je obležala v naročju. Poljubil sem jo na ustnice, ki so jedva zatrepetale v nežni radosti, njene roke pa so se zacepile v moj plašč in me držale z vso svojo slabotno nezavestno silo, kakor da me ne izpuste nikoli več.

Njen obraz je sijal v bolesteradi.

V tem sta zalajala dva psa. Čulo se je, da so se zaprla neka vrata. Skušal sem se izviti iz njenih rok, teh nežnih, belih rok, ki so se v tem trenutku borile za trenutek sreče. Odtrgal sem jo z vso silo od sebe, da se je slišalo, kako je padla po tleh, — in sem preskočil zid...

Se dolgo sem čul za seboj sredi šumenja dreves pasji lajež in nejasne glasove.

Ko sem se vrnil domov, sem čutil, da imam vročico. Pred mojimi očmi je ležala slabotna črna postava in zdaj-pazdaj se je zasvetil izmučen blede obraz z vdanimi, sladkimi očmi, s trepetajočimi ustnicami. V rokah sem čutil trdo raševino njene obleke...

Obležal sem. Gospa je sporočila v samostan, da je učitelj obolel.

Nekaj dni nato je padel sneg in pokril svo pokrajino.

Gledal sem skozi okno svoje sobe proti oni strani, kjer so se komaj v obrisih kazali vrhovi samostanskih stolpčev. Kako je tan?

»Da, kako je bilo tam? Kako se je končala ta povest?« — je spraševal slikar, kakor da pričakuje odgovora od nas. »Moral sem odpotovati nenadoma, kajti revolucija se je širila po deželi in naša ujetniška armada se je umikala proti vzhodu. Poslovil sem se pri gospe in gospodičnah — v samostan ni bilo več mogoče — In po kaj bi hodil?

Bal sem se najhujšega. A hujše od najhujšega je bila negotovost, ki je potovala z menoj vse do današnjega dne. Kazen za greh — ki zanj ni odpuščanja.

Pobegnil sem ob času, ko se je prerajal svet v novi svobodi.

Ali se je prerodil? Ali nismo vsi še sužnji vekov, ki so šli pred nami? Ali ni še sto vprašanj, ki nismo nanje dali odgovora? In to vse so vprašanja starega sveta. Dokler nanja ne odgovorimo, ne pojdemo v novo življenje.

»Potem ne pojdemo nikoli,« je izpregovoril glas iz družbe. »Kajti kdo ve, kako bi se bila drugače končala povest.«

Zamislili smo se v to čudno zgodbo in v svitu od daleč skozi zimski večer žareče obločnice je dremala na steni slika samostana v motnih obrisih, kakor da je izbrisal čas, kar je bilo nekdanj na njej tako živo in resnično.

Verne duše

Alojz Gradnik

(In memoriam S. F.)

»Rože, rože — o, kako so rdeče!
Georgine, sestra moja, zame?
»Zate, ljuba Stana; te od mame,
te so moje in te male sveče.«

»Hvala, sem jih daj, na moj obraz!
Še prinesi jih, še, ah oprosti,
sestra, veš, nikdar jih nimam dosti,
ker brez njih mi venomer je mraz
v tej postelji.«

»Še prinesem, bele
ti prinesem astre, asfodele.«

»Pa doma?« »Doma? Ah, mama joče,
ata ni več tisti... kaj se hoče...«
»Reci, da ni treba žalovati...
Dobro mi je, dobro, stara mati
so pri meni noč in dan in drugi
tudi... Vsi smo dobri si, če v tugi,
če v veselju... Saj drugače
tukaj je, kot je pri vas v navadi.
Reci mamici naj več ne plače:
tudi tu me vsi imajo radi...
Kaj o vas izvem? Je megla siva,
sestra, med menoj in vami... Včasih
pa se le mi zdi, da sem še živa,
da besede so in znani glasi,
ki jih čujem... O, mladosti moje!
Takrat, sestra, takrat mi hudó je...«

»Vem. Tako je včasih tudi meni.
Jaz pa takrat rada bi v zeleni
jami bila, mrtva, zakopana,
prav globoko, tu pri tebi, Stana,
prav pri tebi, glavo k tvoji glavi.«

»Molči. Pojdi, noč je. Vse pozdravi
in ne zabi rož, ne zabi! Hvala!
V rožah, v rožah bom še slajše spala...«

Iz povojne francoske lirike

Pavel Karlin

Žalostinka

Sedel je prav v kot kavarne
mršav, šepav, smešen čudak.
Skozi šipe je tedaj že
dihal večerni mrak...

— Kdo si? — Pustite me pri miru!
— Bičila, jedla? Zakaj pa ne?...
On je pil, jedel, prepeval kvante
in privzdigaval dekle.

Točno o polnoči je izginil.
— Zbogom! — Nikar še ne hodi spat!
Zjutraj ga je našla devotka
obešenega kraj svojih vrat.

Hudič je čepel ob podboju,
držal žrtev in kazal zobé.
Poslej se potika po strehi
... et pisse par la cheminée...

Francis Carco (Bohema in moje srce)

Tvoje duše

Katero svojih duš bi rad nesmrtno?

Ali svojo otroško dušo, poskočno in svežo,
nastajajočo dušo, deviški vosek?

Mar ljubimsko dušo mladeničevo,
smehov, plavih oči, pesmi in svetlih kodrov polno?

Svojo mogočno moško dušo —
in vsa vesolja
in vse misli, ki jih je skušala objeti?

Ali svojo trepetajočo, meketajočo, otrplo dušo,
ki greje nocoj ob ognju svoj zgubani spomin?

Za katero teh duš, teh svojih duš
iščeš neizrazno Vizijo,
večno Prisotnost,
neslišana Soglasja?...

André Spire (Skušnjave)

Sonce.

Peki so ovonjali zarjo
v njih izložbi
za požetimi
žitnimi polji
se vzdiguje
hlebec treh kil
ves gorak
ves pozlačen
SONCE.

Ivan Goll (Novi Orfei)

Obiskovanje

Moja soba je na koncu dvorišča in za barakami, št. 7
ulice Ravnigan. Ostala boš kapela večnega mojega spomina.
Mislil sem, zleknjen na žimnici, podprti na štirih opekah; in
lastnik je prevrtal kositerno streho, da bi povečal luč.
Kdo trka tako zgodaj? — Odprite! Odprite vrata! Ne
oblecite se! — Gospod! — Križ je težak; odložiti ga hočem.
— Kako bi noter z njim? Vrata so zelo ozka. — Skozi okno
pojde. — Moj gospod, pogrejte se! Tako mraz je. — Pogledaj
križ! — Oh, Gospod, vse moje življenje!

Max Jacob (Tartuffov zagovor)

Ekvinokcij

Bedna vesna zadnjo plamenico je ugasnila.
V mojem mesu krvaveč spomin zbudila...
Da bi našel, v dvoje rok na pusto posteljo uprt,
v tebi, noč, spet pokoj zimskih dni,
z grenkim vonjem pritajenih solz zastrt...

François Mauriac (še neizdana pesem)

Mračne molitve

I

Mi čujemo samo šum njih mečev, ne vidimo več odseva tvojih Angelov.

Na zemlji in v srcih sije požar zavojevalnih poželenj... A naši zapuščeni duši je več do upanja tvojega miru, ko do najbolj rdečega bandera.

In več do kozarca vode, ki si ga ti blagoslovil, kot do najlepše zmage.

II

Ker so narodi samo še ubožna, zasledovana čreda, ki jo gonijo v Klavnico,

ali jih ne boš iztrgal, moj Bog, nesposobni moči Vlad, krvavečim rokam Poglavarjev in Kraljev?

Uganka Sveta teži na naša srca kot dvom v tvojo dobrotnost.

Morda pa bomo začeli sprejemati in razumevati, če bomo, iščoč med tolikerimi trinogi edinega pravega kralja, našli na njegovem čelu pljunek Ljudi, grozno krono, kri Mučenja in znoj Umiranja...

André Germain (Pesmi v megli)

DIVJI ROZEVEC

Divja gartroža je past,
kruto lica okraši,
v bojnih igrah fantom.

Sade, dražestni marki,
se je spravil šipke krast,
ranil roko do krvi.

Zdaj z njo v snegu piše
in laži
na šipo riše
z diamantom.

Jean Cocteau (Besednjak)

NEDELJA

Zrakoplov tke brzojavne žice
in studenec poje isto pesem

tam kjer se shajajo vozniki točijo oranžast liker

a mehaniki lokomotiv imajo bele oči

gospa je v gozdu izgubila svoj smehljaj...

Philippe Soupault (Roža vetrov)

Drobne življenjepisne in knjižopisne opombe

Leta 1886. v Numeji na Novi Kaledoniji rojeni Francis Carco je poet, romanopisec, umetnostni kritik, pravljicar in dramatik, v vseh teh literarnih disciplinah odličen delavec. Obelodanil je mnogo romanov, v katerih posebno rad opisuje nižine pariškega življenja, vendar nikjer ne zabliži v neslovstvena razkrivanja. Kot kritik je ocenil Vlaminka, Utrilla, nagoto v modernem slikarstvu, humoriste etc. Njegove pesmi opjevajo kot romani nižje velikomestne sloje, bohemo, nenasitne instinkte in skrivna nagnenja. A tudi najtemnejše sujete zna Carco odeti v lahne, prožne, brezskrbne in sem in tam malce ironične verze, ki so ko mehka mesečina, lijoča v nebanja in dejanja njegovih izgubljenih deklet in tatov. Avtor sam je svojim pesmim nadel značilni epiteti: aigre-douce.

Vzhodno-francoski žid André Spire iz Nancya (* 1868) je pesnik, politik, borec, ustanovitelj in pamfletist. Izdal je več zbirke pesmi. Kot pravnik in učenec visoke šole za politične vede se je dolgo pečal z raznimi delavskimi vprašanji in se plodno udeleževal pri ustanovitvi ljudskih univerz. Predvsem pa je v poeziji in preštevilnih člankih in brošurah zastopal, branil in razširjal židovski pokret, tako v reviji »La Palestine nouvelle«, ter združil pristaše židovstva, v ligo »Priateljstvo sionizma«. Njegove ponajveč popolnoma prosto pisane pesmi (brez rim in ritma, ki je samo od misli usmerjen) razodevajo poglobljenega duha in dihaajo opojno liriko. Partizanske bojevitosti, ki ji je najbolj dal duška v polemični študiji »Nekateri židje« (Otto Weininger, Israel Zangwill, James Darmesteter), se v celotnem literarnem udejstvovanju skoro nikjer ni mogel otrestiti.

Kozmopolitični, večidel na umetnakiškem Montparnassu živeči Alzačan Ivan Goll (rojen 1891) se je proslavil s himno Panamski prekop (1912), posvečeno bratstvu plemen, z Mednarodnimi elegijami, opisujočimi vojne grozote, in Revkijemom za evropske mrtve, ki se v nemškem jeziku poteguje za svetovni mir. Zbirka »Novi Orfej« (1923) je uvrstila razboritega Golla med prve propagatorje »najnovejše«, pa danes že dokaj diskreditirane in v Franciji treznejše orientirane umetnosti à la zenitizem, ki je znala slepeče izrabiti povojne slovstvene razmere. Citiram še nekaj vrst iz njegove že precej umirjene pesmi »Londonska pomlad«, ki je prvič izšla v Kraovi antologiji Nove francoske poezije. Evo jih: Na perotih pnevmatičnega zefirja plavam poet težji kot zrak... kralji so mrtvi, sicer so pri fotografu... novi, malo bolj sportni Jezus gre preko ulice, kjer se je rodil Chaplin... tečaji bakra se višajo s termometrom...

Max Jacob iz Quimper (1876) je študiral licej in Kolonialno šolo, obesil poslednjo na klin in postal najprej slikar, potem pa razborit poet. Odlikuje se predvsem v »pesmih v prozi«, ki imajo v Franciji močno tradicijo: Aloysius Bertrand, Baudelaire, Marcel Schwob etc. Piše pa tudi verze, romane, kritike itd. Po fantastičnosti poetičnih snovi in drzni pestrosti bleščečega sloga je zelo vplival na razvoj mod. franc. pesništva. Zadnje Jacobovo delo so pesmi v prozi »Peklene vizije« (1924).

Pesnik notranjega življenja in opisovalec večne človekove borbe med dobrim in zlom, med mesom in krvjo, med razumom in nagonom je François Mauriac. Zamaknjen v sijaj liturgije in ponosen, preponosen na pobožno vzgojo, zakrknjen v trdovratno moralo in neprestano boreč se s kesanj, piše polne, globoko občutene verze v razne literarne revije.

André Germain, rojen v Parizu leta 1883., piše večinoma pod pseudonimom Lois Cendre, ustanovitelj »Revue européenne«, hoče biti predvsem odkritosrčen, močen. Njegove pesmi so pisane v ritmični prozi in liričnem tonu, prostem romantičnih in simboličnih klišejev.

Jean Cocteau iz Maison-Laffitte pri Parizu, rojen l. 1892., se je uspešno pomešal v razne panoge sodobne umetnosti, v poezijo predvsem, potem v romanopisje, v muziko, dramatik, balet, slikarstvo itd. Povsod je novotaril. Biti nov, plačevati s še nerabljenim novcem, je njegovo umetnostno geslo. Je glavnik nekaterih literarnih šol, majhnih cenaclov, odločilni sodnik in stvarnik mnogih modnih teženj. Zna spretno obračati besede, izbirati originalne figure, gromaditi nenaadne snovi. Posamezni odlomki sicer dokaj zmedenih njegovih pesmi so močni, jedrnat, izraziti.

Cocteaujev slovstveni tovariš je Philippe Soupault iz Chaville, zdaj v tridesetem letu, ki se z Aragonom, Bretonom in Eluardom bori za surréalisme. Odzvel je poeziji vso barvitost, vsa okrasja, vse simbolistične in novoklasične čare. Njegovi verzi so dokaj prosti vseh »učenih« spon in nepotrebne navlake. Včasih se rad poigračka z bežnimi besedami, tako v zbirki »Chansonse«, ki vsebuje med drugimi tole fletno popevčico:

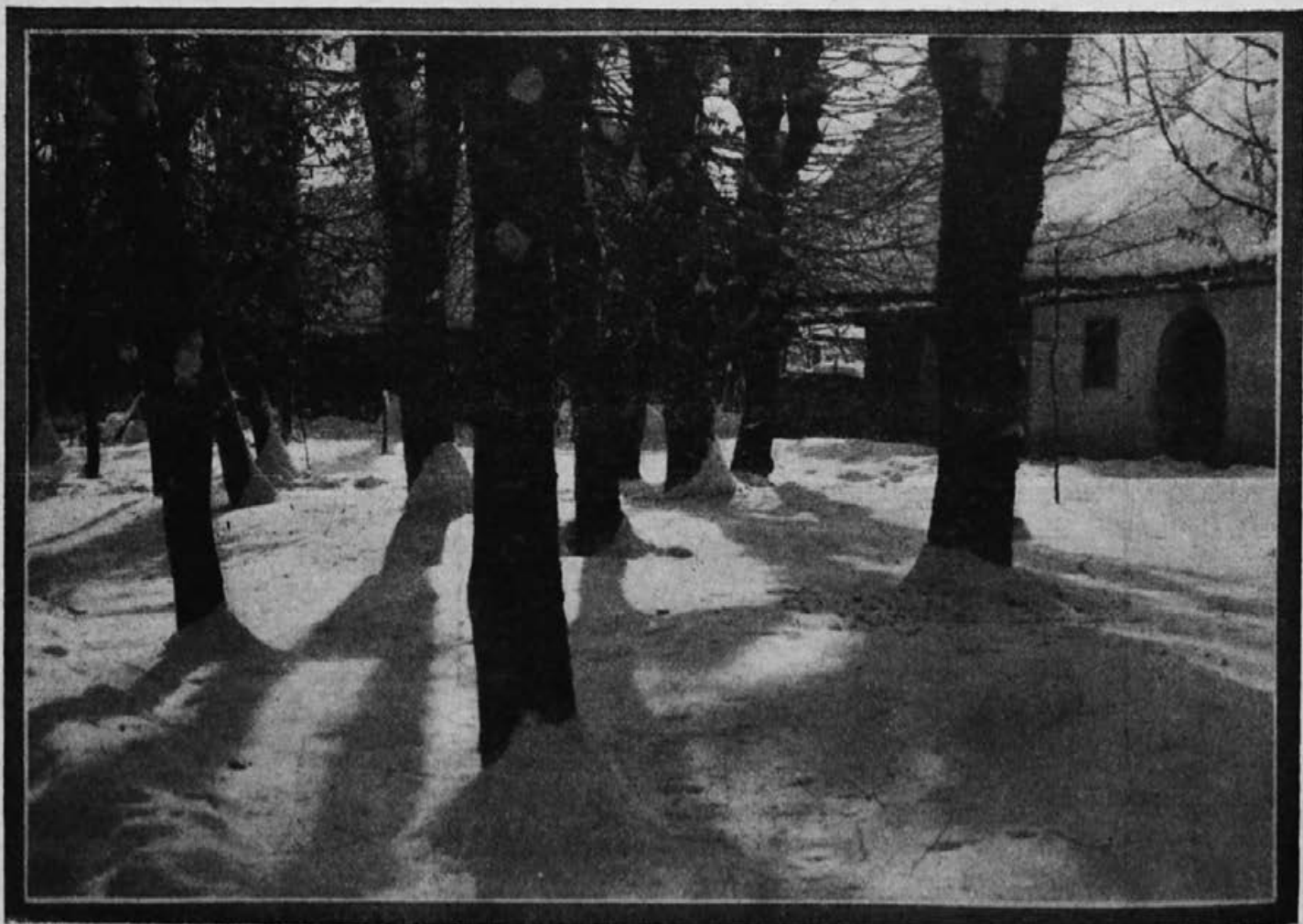
Monsieur Miroir
marchand d'habits
est mort
hier
soir
à Paris
Il fait noir
il fait nuit
il fait nuit noire à Paris...

Dva preizkušena krotilca naše

ženske mladine:

prof. dr. K. in prof. dr. V.

Zimski motiv iz Mavčic

Fot. F. Kralovec

V noči rojstva

Bratko Kreft

Bežno se je ogrnila z modnim plaščem, ki je bolj izpolnjeval svojo zunanjo očem dopadljivo nalogo. V tej hudi zimi je bil slab drug zoper mraz. Druga ni imela. Tiho je odprla vrata, da ne bi slišala služkinja, ki je dremala v kuhinji. Tiho zaprla in se splazila po vijugastih stopnicah navzdol. Ob sivih mrliško strašnih stenah se je vlekla in se skrbno ozirala. Sicer so bile ves dan svobodne. Vsako leto na Božič je bil zanje praznik, delopust. Sicer so garale, morale garati v petek in svetek. Le na božični dan je uprava in vse delo nadziranja počivalo. Vsaka je ta dan in večer vodila svoje račune. Po največkrat so se zbrale po tri ali štiri iz enega nadstropja skupaj in pri bornem božičnem drevesu prebile skrivnostno noč rojstva. Tiste, ki so bile mlade še in divje, razposajene, so se včasih drzno spravile tudi v tej noči na ulico. Ugajal jim je lov po človeku, po moškem, ki bi se klatil še v božični noči po ulicah in ki bi imel denar, da bi ga izvabile k sebi. Le redko so našle kakega človeka. Srečavale so se po večini samo s policaji ali obupno pijanimi delavci. Zgodilo se je včasih, da so dobile potnika, ki se je potepal po ulicah in preživel čas, ki mu je bil na razpolago za nadaljnjo pot.

Alice ni bila danes ne eno ne drugo. Ko je stopila na ulico, je tesno zavihala kosmati ovratnik in skrila glavo v njegov objem. Hitro je stopicala po bledorazsvetljeni ulici.

Kam?

Ob oglu se je srečala s stražnikom, ki je korakal gor in dol po ulici. Kakor sicer one vse leto. Zasmilil se ji je skoraj, kakor je sovražila vsakega človeka v trdo obrobjenem ovratniku in s tisto sabljo, ki jo je venomer držala roka, da jo potegne, sleče iz nožnice in udari, vseka.

Sedaj se ji je zasmilil. Njemu ni bilo prizaneseno niti v božični noči. Gledal je za njo, postal za trenutek in prisluhnil samotnemu odmevu njenih kratko udarjajočih korakov. Ko je izginila, je nadaljeval svojo pot gor in dol. Kakor prostitutke — — —

1.

Zjutraj, ko se je zbudila iz težkih sanj, je čutila, da je vsa potna. V ustih je bil čuden, neprijeten okus in z jezikom se je venomer zadevala ob spodnjo ustnico. Dokler je bila v postelji, ni mislila na to, ker tak okus je imela večkrat po jutrih, če je bila prejšnji dan kaka posebna večerja in če je imela dober obisk. Ko pa je po-

zneje stala pred zrcalom, ko si je oprala zobe in z jezikom obtipala na spodnji ustnici nekaj nabreklega, jo je zmrazilo. Z drhtečo roko je nategnila ustnico, z drugo približala zrcalo in — — —

Roke so omahnile, zrcalce se je na tleh razbilo in v velikem lepem zrcalu nad toaletno mizo se je vsesala v svoj lastni obraz.

Bled, pod očmi črno podplut, težke oči in zdelo se ji je, da je vrat malo pod spodnjo čeljustjo otečen. Gledala je in gledala; tipala, obtipala majhno otekline in jezik se je zadel ob mehurček, majhen, neznan — — —

Potem se je oblekla, našminkala, napudrila kakor vsak dan. Nikomur ni povedala ničesar. Ne Mimi, ne Karli, ne Vivienne, ki so bile njene sodruzičice v tretjem nadstropju.

Sedaj zvečer, ko so ostale pripravljale v Karlini sobi božično drevesce in se spominjale svojih raznoobraznih obiskovalcev, je izginila na ulico.

Kamorkoli. Samo da pride ven. Srce jo je gnalo, nekaj težkega je vstalo v njem in ona je šla na ulico. Tam je bil njen dom, njeno življenje, njen popravek.

Njeno življenje?

2.

Ko je imela sedemnajst let in je bila mlada, lepa, nedolžna, je pobegnila s popotnim agentom, ki je prišel ponujati v njih trgovino raznovrstno blago svoje firme. Tudi on je bil lep in je precej časa bival v tem mestu. Njen oče pa je bil gospod in hud oče in ni hotel o njenih sanjah vedeti ničesar. Alice je sanjala, trpela, hrepenela in dva meseca potem ušla. Potovala sta iz kraja v kraj. Veselo je bilo, ker sta imela denar. Skrbno sta se skrivala pod tujimi imeni, v inozemstvu. V Pariz sta potovala. Tam sta bila varna pred nasledovalci in sta zaužila svojo ljubezen. Nekega dne ga je zmanjkalo. Kmalu po tisti noči, ko mu je v veselju noči izpovedala, da se čuti mater.

Zjutraj je našla listek, malomaren listek z bežnim zbgom — — —

Tako se je vzbudila iz sanj, iz lepe pravljice in ob tistem malomarnem listku se je začudila, kako je mogla slediti temu človeku, kako se mu je mogla tako mirno predati z dušo in telesom.

Ljubila ga je in sedaj je izginil. Po enem letu. Sredi ceste jo je pustil osemnajstletno, ko se je začutila mater.

Šla je v tiste mračne ulice, kjer se stiskajo hiše in ljudje. Babica-mazačka jo je oprostila materinstva. In takrat, ko se je vsa trudna vračala od nje, ko je bila z borimi parami na cesti, se je vzbudil ponos v njej.

Domov — ne. Tam je oče, ki je bogat in tiran in ki ima tako še dvoje hčerk in sina. Da bi se vrnila in prosila odpuščanja, sedaj?

Sen je presanjala, lepo presanjala. In izsanjati ga je morala takrat, ko ni nikjer več dobila ne kruha de dela. (Kdo bi vzel tujca, neznanca, bledega in sovražno zročega v svoj dom?) Nikjer, kjer je tudi začela, ni mogla strpeti, zakaj sen in on in življenje sta jo preganjala korak za korakom. Preganjala in prignala na ulico — — —

3.

Vse to je bolna ustnica priklicala nazaj in v srcu Alice se je vzpelo tisto veliko sovraštvo, ki ga je nosila ves čas po ulici s seboj, do vrhunca. Sovražila je svet, življenje, moške. Najbolj moške in sovražno-pohotno se jim je predajala, da jih izživi, izsovrži...

In danes v božični noči — — —

Tista tiha mladost se je prikradla iz noči k njej, po cesti hiteči; topla soba njenega doma, božični večer, drevesce. Vse tisto, kar je tako tiho, ljubeče, strašno lepo in skrivnostno — — —

Mrazilo jo je. Na zvoniku je udarila ura. Postala je, prisluhnila. Nekje daleč je klical vlak.

»Kam?« je klicalo srce.

Noč je bila temna, mrzla, po cestah so korakali samo stražniki. Vse je bdelo v svojih domovih in prisluškovalo utripanju src v božični noči. In ona?

Počasi so noge stopile naprej. Korak za korakom preko stopnic do velikih vrat. Krčevito je prišla z obema rokama za ledeno kljuko in vstopila.

Temno je bilo, vse temno, le tam spredaj kakor zvezda vodnica je skrbno brlelo.

Večna luč.

Kakor sv. Tri kralje zvezda, jo je vabila k sebi in skozi temo stranske ladje se je povzpela do nje. Tiho, s svetim strahom se je ustavila v njeni bližini in pokleknila. Oči so splavale tja gor, kjer je bil človek razpet na križu in mu je iz leve curljala kri. V tisti mrtvi obraz se je vsesala in ob rdeči luči ga je prepojila s svojo dušo.

In se je pogovarjala z njim, s seboj. Ona, ki je sovražila, ki je mrzila ves čas, kakor more samo ženska. Nikoli ni pomislila nanj v teh dneh, nikoli ni sklepala rok, samo sovražila je...

On pa je bil pribit na križ, glavo sklonjeno in oči na pol odprte. S svojo dušo, s svojim trpljenjem ga je prepojila in čakala odgovora.

Toplo ji je postalo v molitvi, čutila je pot po vsem telesu, oči in roke pa so se vzpenjale k njemu.

»O, Kriste...«

Težko je izgovorila in ob svojem glasu prisluhnila. Odnekod ji je zvenel tih glas v odgovor. Odmev njenega srca.

»O, Kriste...«

Težko, nejasno, ljubeče. Vse tako, kakor je bilo v njej. In ob tem glasu, ob svoji trpeči duši, ob s trnjem kronanem licu človeka, ki so ga davno, davno razpeli na križ in ki je v trenutku umiranja imel eno samo prošnjo v svojem srcu — odpuščanje vsem tistim, ki so ga žalili, mučili, bičali, vlekli na Golgoto in razpeli, ob vsem tem je doživela sebe, njega in — ljubezen. In svojo Golgoto.

Tisto tiho, neizrazno ljubezen, s katero je vzljubila njega, ki jo je pozneje pustil sredi ceste, ljubezen, s katero je ljubila svojo mater, ljubezen, ki je sijala iz krvavokronanega lica razpetega in ki je bil trpljenje vseh trpljenj in odpuščanje...

V noči, ko se je vse spominjalo rojstva njegovega, ko je šel njegov spomin kot skrivnostni trpeči sel miru skozi srca ljudi, se je prostitutka Alice prerodila. Brez sovraštva, brez očitja je stopila na ulico — prerrojena v noči njegovega rojstva.

...Zjutraj so našli na tračnicah samo še razmesarjeno luetično telo prostitutke Alice. Lokomotiva jo je sprostila bolnega telesa in njeno trpeče življenje se je prerrojeno prelilo v večnost, odkoder je vse, kar nima ne začetka ne konca.

LUDVIK ZAJC

Cjubilana, Zaloška cesta 27

Švicarske ure vedno v zalogi. Specialna zlatarska delavnica

Četrtrtonska glasba

Slavko Osterc

Letos so bistven del frankfurtske glasbene razstave tvorili instrumenti in rokopisi iz četrtrtonske stroke. Vso akcijo za ta del razstave je prevzel Alojz Hába, profesor te stroke na praškem državnem konservatoriju. Absolvirali smo pri njem doslej štirje kompozicijsko šolo in ne bo nezanimivo, ako navedem nekaj podatkov o ciljih in namenih Hábe, ter tudi o njegovi metodi poučevanja. Alojz Hába je rojen l. 1893. v Vizovicah ter je dovršil najprej učiteljske in tudi že nastopil službo. Ko se mu je nudila prilika, je začel študirati na konservatoriju v Pragi pri Vítězslavu Nováku in pozneje pri F. Schrekerju na Dunaju in Berlinu.

Slovenski skladatelj prof. Slavko Osterc

Že kot učitelj je na gosli improviziral v četrtrtonih ter so mu pozneje v Berlinu dali na razpolago dva različno uglasena klavirja, kjer je eksperimentiral. Po prevratu se mu je izpolnila želja, dobil je četrtrtonski klavir (last praškega konservatorija), ki ga je izdelala firma Foerster po njegovih navodilih in ga je v glavnem financiral T. G. Masaryk. Tam je takoj uvedel pouk, ki ga obiskuje lepo število gojencev konservatorija kot neobvezen predmet.

Ko sem se prijavil v ta tečaj, mi je Hába najprej na avtomatske instrumente zaigral kakih 30 slovaških narodnih pesmi, ki jih je »fotografiral« ob priliki svojega potovanja po C. S. R. S tem me je hotel opozoriti, da te vrste glasba eksistira tudi v preprostih narodnih pesmih. »Če jih hočete slišati več, pojdite v Bosno in južne kraje vaše države,« je pripomnil. Pouk je začel z intonacijskimi vajami ter je bilo v začetku sila naporno. No, po kakem mesecu smo se nekateri vživeli in tedaj nas je potipal, kako »sedimo« v poltonski teoriji in poznavanju starih cerkvenih tonovih vrst. Potem nas je razdelil v letnike, ne vem v koliko; jaz sem bil sprejet v zadnjega, kjer so bili že trije starejši obiskovalci, ki so tudi letos absolvirali (Karl Hába, Miroslav Pouc in Kubin). Takoj se je začela praktična kompozicija, v glavnem smo delali klavirske skladbe, katere nam je igral Erwin Schulhoff.

Zanimivo je, kako se delijo pri koncertih četrtrtonske glasbe poslušalci. Nekaj jih po par taktih odide, drugi pravijo, da so se po par minutah vživeli, tretji vzdržijo do konca, da lahko po koncertu zabavljajo, četrtri delajo huronski aplavz, nekateri (posebno gospodične) pridejo po koncertu po »četrtrtonske podpise«; so pa tudi taki, ki koncerta niso slišali, pa hvalijo ali grajajo na vse pretege. Tako n. pr. kritik »Narodnih listov« raztrga vse, kar je naprednega, in pohvali vse, kar je konzervativnega — pa četudi ni bil pri koncertu. In vedno čaka, kaj so napisali drugi, resumira in naredi izveček iz vseh kritik — takega, ki mu v propagando nazadnjaštva najbolj prija — ter ima seveda zadnjo besedo.

Bistvo četrtrtonskega sistema je obogatitev oktave za nadaljnjih 12 tonov. Kromatična (poltonska) skala je c, cis, d, dis ... itd., četrtrtonska je c, višji c (enak nižjemu cis), cis, višji cis, d, višji d ... itd. do višjega h. S tem se obogati možnost melodičnega in harmoničnega izraza ne samo v dvojni, ampak v veliko večji meri. (Primerjaj matematične kombinacije od zaporednih števil 1 do 12 in 1 do 24).

Melodija naj se tvori iz starih 12. mešano z novimi 12 toni, prav tako harmonija. Harmonično dobimo zanimive nove konzonančne tvorbe, n. pr. nevtravno terco, ki je med malo in veliko, damo med čisto kvinto. Nastane nevtralni kvintakord, n. pr. c — nižji e (ali višji es) — g. Terci podobno obravnavamo seksto. Kot vodilni ton (Leiton), t. j. v c-skali višji h, velja lahko polton kot doslej, lahko pa tudi četrtrton. Tudi lahko tvorimo nove skale, od katerih sta kot avtomatski najznačilnejši $\frac{3}{4}$ tonska in $\frac{1}{4}$ tonska.

Kakor vsaka reformacija, se ima tudi ta boriti proti vsem priznanim in nepriznanim kapacitetam, in baš to je dokaz, da jo vzamejo resno, za komodnost gotovih ljudi še preresno. Dejstvo je, da se že redno vrše koncerti četrtrtonske glasbe v Pragi, Parizu, Berlinu in drugih evropskih centrih, da se v Pragi, Parizu, Moskvi komponira v četrtrtonskem sistemu in da vse ugledne glasbene revije posvečajo temu pokretu največjo pozornost, kar bodi vsakemu bojevniku moralna opora na potu k zmagi.

FOTO - ATELJE

J. Pogačnik

LJUBLJANA

Aleksandrova c. št. 3

Leta 1839 ustanovljena

TOVARNA DEŽNIKOV

L. MIKUŠ, Ljubljana

Mestni trg št. 25

Skrbno izdelovanje! — Največja izbira! — Najnižje cene!

Preobleke! — Popravila!

Specialni atelje za

črkoslikarstvo

na steklo, pločevino,
les, zid, platno i. t. d.

LUDOVIK STRUKELJ

Ljubljana, Gosposka ulica 4

Filmska igralka Lya Mara v svojem berlinskem stanovanju

Gledališče in revolucija

S. K. Stanislavski

(Konec)

Res je, sem si mislil takrat, naša umetnost je minljiva, zato pa je za sodobnike vendarle najzmagovitejša od vseh umetnosti. Njenega učinka ne ustvari poedini človek, temveč istočasno cela skupina ljudi: igravcev, slikarjev, režiserjev in glasbenikov, ne ene same vrste, temveč več vrst umetnosti: dramo, glasbo, slikarstvo, deklamacijo, ples itd. Pri tem ni učinku gledališča razpostavljen samo en človek, temveč cela masa ljudi; ustvari se nekaj enoten občutek mase, ki v veliki meri zviša sprejemanje vtisov.

Ta kolektivnost, to skupno ustvarjanje ne poedinih oseb, temveč več ustvarjajočih, sta istočasni učinek več umetnosti naenkrat, ta skupnost reakcije je razvila pri omenjenih predstavah vso silo svojega učinka na novega, še nepokvarjenega, zaupljivega in čisto neblazirnega gledavca.

Vsa sila sceničnega učinka na gledavce se je posebno jasno pokazala v predstavi, katera mi ostane še vedno v spominu. Bilo je na predvečer oktobrske revolucije. Na večer so se zbrale v okolici Kremla čete, vršile so se tajnstvene priprave; neslišno so valovile mase ljudi k

neznane cilju; na drugem koncu mesta pa so se praznile ceste, ugasnile svetiljke in vse varnostne straže so bile odpoklicane. V gledališču Solodovnikov se je zbrala tisočglava množica, da si ogleda »Črešnjev vrt«, prav ono stvar, v kateri je bilo opisano življenje onih ljudi, proti katerim se je pripravljala tedaj upor. Iz gledališča, v katerem so to pot sedeli samo preprosti ljudje, smo čuli razburjeno brnenje čakajoče množice. Na obeh straneh rampe je bilo razpoloženje nemirno in napeto. Pripravljeni in šminkani smo stali igravci ter čakali na začetek predstave in prisluškovali brnenju množice v napeti atmosferi gledališke dvorane.

»Danes ne pridemo do konca predstave. Z odra nas bodo zapodili,« smo govorili.

Ko se je dvignil zastor, so bila naša srca v pričakovanju kakega izgreda. — Toda... Čehovov lirizem, lepota ruske poezije, ki se je izražala v umiranju ruske plemške posesti, ta za takratni trenutek tako neprikladna, neumestna poezija, ni zgrešila niti v tej situaciji svojega učinka. Bila je — kakor smo mogli soditi po pazljivosti občinstva — to naša najboljša predstava. Zdelo se je, kakor da pomeni ta atmosfera poezije za gledavce nekaj zastoja, kakor da se hočejo ljudje v gledališču posloviti od starega življenja, ki je imelo sicer svojo poezijo, ki pa zahteva zdaj žrtve očiščenja. Večer se je končal z burnimi ovacijami. Tiho so zapuščali gledavci gledališče in bog ve

koliko jih je bilo med njimi pripravljenih bojevati se za novo življenje. Kmalu na to se je pričelo streljanje; z velikim trdom in v vedni nevarnosti, da nas zadene krogla, smo prišli domov.

Izbruhnila je oktobrska revolucija. Predstave so se vršile brezplačno, poldrugo leto ni gledališče prodajalo vstopnic. Vstopnice so razpošiljali na razne državne institucije in na tovarne. Takoj po proglasitvi dotičnega dekreta smo stali na mah pred povsem novo vrsto gledavcev, od katerih večina ni poznala niti našega, niti kakega drugega gledališča. Včeraj je posetilo mešano občinstvo naše gledališče, danes pa smo imeli čisto nov avditorij pred seboj, s katerim nismo vedeli kaj početi. Toda tudi občinstvo ni vedelo kaj z nami, ni vedelo, kako naj skupno z nami živi v gledališču. Razume se, da je bilo v prvih časih atmosfere in režim popolnoma spremenjen. Pričeti smo morali z najpreprostejšim. Morali smo občinstvo, ki je bilo v vseh umetnostnih zadevah zelo primitivno, naučiti vsega možnega: da je treba pravočasno zasesti prostore, da je treba med predstavo sedeti mirno in sneti klobuk, da je prepovedano kaditi in govoriti, da ni dovoljeno tretji orehov in jesti kruh z maslom itd.

Spočetka je šlo zelo težko in parkrat je prišlo tako daleč, da sem moral po končanem dejanju, ki so ga pokvarili taki neotesanci — spregovoriti pred zastorom v imenu igravcev, ki so prišli v nemožni položaj. Nekoč se nisem mogel več brzditi, pa sem govoril ostreje, kakor je bilo umestno. Toda množica je bila čisto mirna in je pozorno poslušala. To sem ponovil dvakrat, trikrat. In do danes si ne morem pojasniti, kako je prišla ta beseda, govorjena dvema, trem avditorijem, tudi v vse ostale vrste

poslušavcev. V časopisju ni bilo nobenega poročila. Tudi dekret ni bil tozadevno izdan. Zakaj je torej po teh dveh, treh slučajih nastopil popoln prevrat? Ti novi gledavci so sedeli odslej že četrt ure pred začetkom na svojih prostorih, kadili niso več, trli niso orehov, jedli niso več, in če sem v slučaju nezaposlenosti korakal po hodnikih gledališča — so drveli mladi, urni fantički pred menoj in šepetali: »O n prihaja!«

Namreč oni, ki je z odra govoril z njimi.

Vsi so snemali klobuke, da se pokoravajo običajem »hiše umetnosti«, ki je imela tu svoje hišne pravice.

Za časa vojne in revolucije je šla nepregledna množica ljudi skozi naše gledališče, ljudje najrazličnejših vrst in narodnosti, iz vseh gubernij Rusije. Če je popustila zapadna fronta, se je napolnila Moskva z ujetniki, ki so hoteli v gledališče po tolažbo; vsak nov avditorij je prinesel svoje navade, dobre in slabe; vedno je bilo treba navaditi novodošle na gledališki red. In komaj se je to zgodilo, je prišel nov val ujetnikov v Moskvo s severa, potem spet z juga, z vzhoda iz Sibirije ali s Kavkaza. In vsi ti so šli enkrat skoz vrata našega teatra in izginili potem za vedno.

Revolucija je prinesla v gledališče najrazličnejše plasti prebivalstva. Bile so to perijode vojaških deputirancev, ki so lezli iz vseh kotov Rusije, potem je prišla mladina, potem delavci, in sploh gledavec, o katerem sem pravkar govoril in ki takrat umetniške kulture sploh poznal ni. Izkazalo se je, da je te vrste gledavec najhvaležnejši; prišel ni v gledališče kar tako mimogrede, temveč s trepetajočim pričakovanjem in upanjem na nekaj važnega, česar še nikoli ni videl. In stopil je pred igravce z ganljivimi občutki!

Če Ti je »Razgled« všeč, povej to prijateljem, če Ti ni — povej to nam!

M. Tičar, Ljubljana

*priporoča svojo
krasno izbiro božičnih
in tudi novoletnih daril*

**Fino
blago** za

damske kostime
za moške obleke

Duble za ulstre

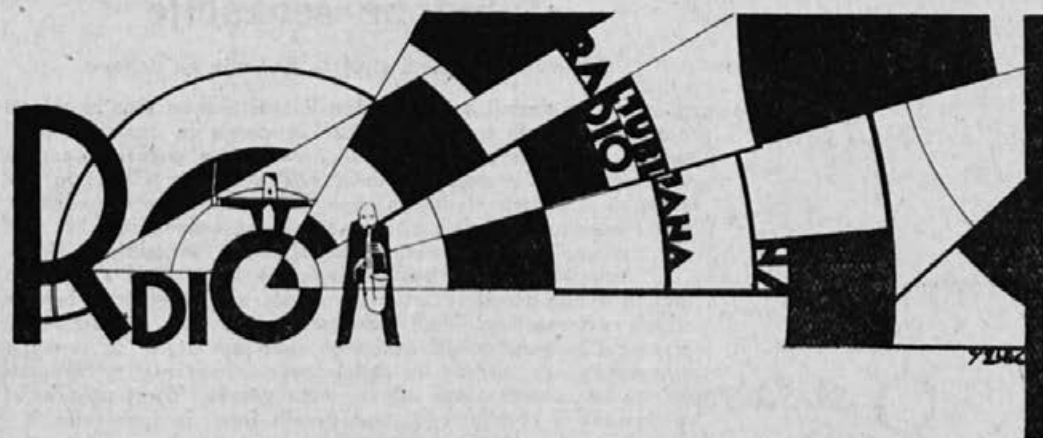
Palmerstoni
za črne suknje

Velurji in
pliši

Žameti in
baržuni

J. Grobelnik
Ljubljana

Bogata izbira!
Solidna posrežba!
Nizke cene!

Začetek radiofonije v Sloveniji

A. Reisner

Današnja doba nadomešča drago in zamudno ročno delo z delom strojev, kjer in kolikor je mogoče. Naravna posledica tega je zahteva po izpolnitvi ne samo delovnih strojev samih, temveč vseh naprav, ki so v zvezi z njihovim obratovanjem. Cilj vsemu je poenostavitev in pocenitev produkcije direktnih in indirektnih življenjskih potrebščin. Tu se porajajo najrazličnejši problemi, ki posegajo ne samo v materialno, temveč še mnogo bolj v duševno življenje današnjega človeka. Vsi ti problemi pa zahtevajo ožjega sodelovanja človeštva, katerega razum se je lotil reševanja teh zamotanih in mnogokrat tudi za zdaj še nedoumljivih nalog. Zato je razumljivo, zakaj se vsa sredstva, katerih uporaba omogoča zaželeno zbiranje, tako hitro razvijajo in napredujejo. Sem spadajo prometne naprave, predvsem pa naprave za prenos in medsebojno izmenjavo miselne energije. Med zadnjimi je najvažnejša radiofonija, ki skoro ne pozna ne časa, ne prostora. Dasiravno šele v začetku razvoja, je radiofonija za nas najidealnejša tehnična pridobitev izmed vseh ostalih.

Da dobi tudi Slovenija v najkrajšem času svojo lastno oddajno postajo, je zasluga predvsem g. ing. Osane. Postaja bo, kakor je znano, v Domžalah in delo hitro napreduje. Sedaj že postavljajo železne stebre za anteno, dočim bo montaža strojev in aparatov končana okoli novega leta, nakar bo postaja začela z oddajanjem.

Danes je v Sloveniji v primeri z drugimi deželami zelo malo ljudi, ki imajo sprejemne radioaparate in ti so navezani na sprejem zgolj inozemskih postaj, razen domače zagrebške. Vprašanje pa je, ako ima vsak tak posestnik zadostno močan in dober aparat, da sploh more sprejemati zagrebško postajo, kajti ti aparati z elektroničnimi so zelo dragi, Slovenci pa v splošnem revni. Posebno naše podeželsko ljudstvo ne pričaja bogastvu. Ker bo naša postaja namenjena vsem, v veliki meri tudi onim izven meja naše kraljevine, bo z lastno postajo omogočen kontakt brez velikih stroškov. Za malenkostno vsoto si bo vsak mogel nabaviti svoj detektorski aparat, ki mu bo nudil mnogo večji užitek in večjo čistočo reproduciranih tonov, ko vsak drug aparat z elektroničnimi. Opozoriti pa moram vse, ki bodo aparate kupovali, naj pazijo na kvaliteto in ceno ponujenega blaga. Izkušnje drugih narodov nas uče, da se posebno v današnjih neurejenih razmerah pojavljajo pri otvoritvi oddajnih postaj v rajonu, katerega postaja obsega, razni »strokovnjaki« in »trgovci« z radioaparati, ki so brez trajne vrednosti. Ljudje seveda radi nasedajo levim besedam in tako zvani »nizki« ceni, ne da bi se tudi drugje prepirali o istinitosti prodajalčevih navedb, med katere vpleta slednji visokodoneča imena, ki so naivnočasno samo neresna reklama. Ponovno opozarjam na previdnost pri nakupu, kajti ako seštevimo vse izdatke za slab material, kateri se v celoti izda, dobimo ogromno vsoto narodovega denarja, ki je bil vržen v žepe takih nenasitnežev.

Industrija za radio nudi razmeroma veliko izbiro detektorskih aparatov, kateri prihajajo v pretežni večini pri nas v poštev. Zato je izbira za laika težka. Namen člankov v »Razgledu« je, orientirati kuncce in jim podati približne smerice. Zato sledi kot prvi opis in delovanje detektorskega aparata znamke »Ingelen«, ki izdeluje in prodaja priznane dobre aparate. Imenovana tvrdka je ponudila te aparate »Razgledu«, v prodajo ter je nastavila najnižje cene, da si tri osvoji. Potrebne prospekte in cene kompletnih aparatov s slušalkami bo uprava »Razgleda« izdala v kratkem in s tem nakupovalce informirala. Istočasno nudi uprava lista interesentom in predvsem svojim naročnikom

možnost, da že sedaj kupijo aparate, katerih cene bodo ob otvoritvi sigurno poskočile radi spekulacij z naivnostjo kupcev. Vse informacije daje uprava »Razgleda«.

V radiofoniji imamo: 1. oddajni aparat in 2. sprejemni aparat. Delovanje prvih sloni na proizvajanju in izžarjevanju električne energije v obliki elektromagnetnih valov, delovanje drugih pa na sprejemanju teh valov in njih izpreminjanju v akustične.

Detektorski aparat »Ingelen« (slika 1.), katerega bo prodajala uprava »Razgleda«, je kompletno montiran v mali, lepo polirani okrogli leseni škatlici. Premer škatlice je ca. 15 cm. Vsi deli aparata so pritrjeni na pokrovu. Ako odvijemo štiri male vijake, lahko ves aparat dvignemo iz škatlice. Aparat sam je sestavljen po sliki 2.

Privijali A in Z služita za pritrditev antene in zemlje, na T pa pritrdimo slušalke. Drugih delov sploh ne rabimo. Ako pritrdimo na aparat anteno, zemljo in slušalke, je aparat sposoben za delovanje. Aparat deluje sledeče:

Antena lovi električno energijo, katero postaja oddaja. Dovaja jo premenljivemu kondenzatorju C in tuljavi L do privijala Z, odkoder prehaja energija v zemljo. Ta električna energija, ki jo imenujemo tudi visokofrekvenčna, ima posebno obliko. Izraža se v električnih valovih, ki zelo hitro menjavajo svojo smer. (Brzina menjavanja smeri (nihanje) je v tesni zvezi z dolžino valov oddajne postaje. Vsaka postaja ima drugo valovno dolžino, torej je tudi brzina nihanja pri vsaki postaji drugačna. Valovna dolžina ljubljanske postaje bo ca. 360 m.) Opisano pot visoke frekvence od antene preko kondenzatorja in tuljave v zemljo imenujemo antensko pot, oziroma z drugimi besedami: antenski ali uglasilni krog visoke frekvence. S pomočjo premenljivega kondenzatorja C mi ta krog uglasimo na valovno dolžino postaje, katero hočemo slišati. (V našem slučaju, t. j. pri »Ingelen«-aparatu, moramo počasi vrteti ploščo, na kateri se nahaja skala. Ko ploščo do gotove točke zavrtimo, se nam postaja sama oglasi, seveda le tedaj, ako oddaja program.)

Iz slike je nadalje razvidno, da se pri 1 visokofrekvenčna energija razdvoji in vodi do detektorja D. Detektor je priprava, katera da potom antene ulovljenim visokofrekvenčnim nihanjem drugo obliko. Spremeni jih v nizkofrekvenčne, to se

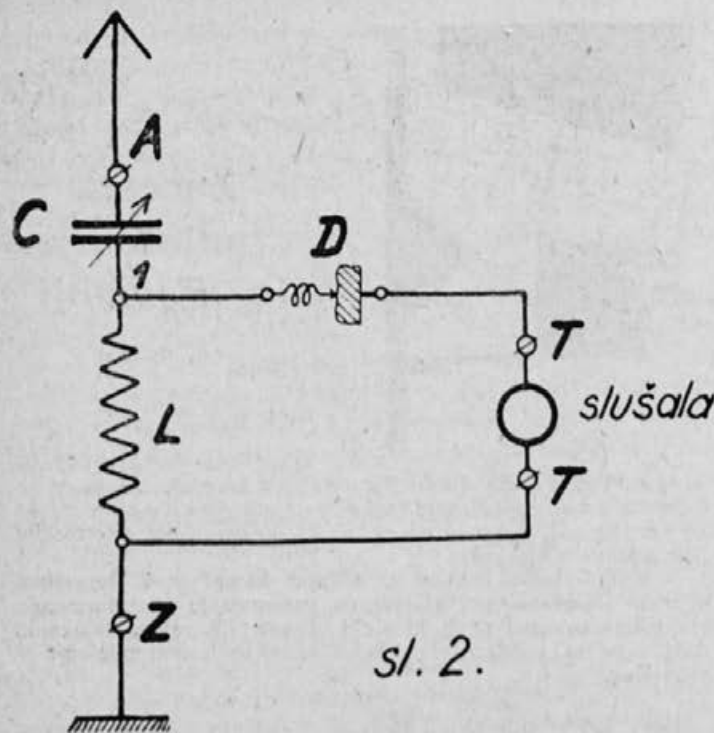
Tehnične senzacije

Govoreči in misleči stroj — Kuhanje na daljavo

Kar so sanjali in napovedovali naši pesniki sive minulosti v svojih romanih bodočnosti, kar še pišejo in čemur se tudi najmodernejši nevedno posmehujejo — to se počasi spreminja v resnico, iz idej postajajo dejstva. Pravljičica iz »Tisoč in ene noči«, ki nam pripoveduje o skali, ki se je na besede: »Sezam, odpri se« sama odprla — je danes rešena zadeva in nihče več ne misli pri tem na čudež ali na tajne sile, ki odpirajo skalo.

Ameriški inženjer R. J. Wensley je konstruiral s pomočjo luči in zvoka posebna vrata, ki so se na izgovorjene besede odprle avtomatično. Tudi nekemu raziskovalcu v Berlinu se je posrečilo konstruirati za lastno rabo aparat, ki na reakcijo avtomobilskega trobila in istočasnega obsevanja z žarometi avtomobila avtomatično odpre vrata garaže. Torej učinek, ki je dosežen s kombinacijo tako zvanih foto- in fono-celic.

Raznoličnost človeškega glasu, njegove barve, intenzivnosti, ritma itd. bi zahtevala tako zamotanih in težkih naprav

V sliki znači: A privijalo za anteno, C premenljivi kondenzator, L samoindukcijsko tuljavo, Z privijalo za zemljo, D detektor, T privijala za slušala

pravi v take, ki mnogo počasneje menjajo smer. Poleg tega pa jih še nekako usmeri.

Detektor sam je sestavljen iz fine kovinske osti ali peresa in iz kristala svinčene svetlice. Zakaj ima ravno detektor to lastnost, da izpreminja visoko frekvenco v nizko, nam ni znano. — Ko tako izpremenjeni nihaji zapuste detektor, prihajajo v slušala. Slušala nam končno na podlagi elektromagnetizma pretvorijo električne nihaje v valovanje zraka. Pot nizkofrekvenčnih valov ozir. nihajev od točke 1 — detektor — slušala in nazaj k točki 1 imenujemo detektorski krog.

Kakor je iz kratkega opisa samega razvidno, detektorski aparat za obratovanje ne rabi razen navedenih nikakih drugih delov, ne elektronk, ne baterij. Dobro je, ako je spoj z anteno in zemljo prvovrsten, v bližnji okolici postaje pa zadostujejo kot antena tudi drugi železni predmeti večje površine.

Končno nastaja vprašanje, kaj nam bo nudil naš radio. Brez pomena bi bilo ponovno naštevati posamezne dobrine. En pogled v programe drugih oddajnih postaj zadostuje, da se vsak prepriča, kako visoko polje izobrazbe v vseh raznih panogah orje ta najmlajša hči tehnike.

Iz delavnice nadarjene gdčne Mimice Medvedove: Figurina »čudakov« za Prokofjevo opero »Zaljubljen v tri oranže«

in instalacij, da prav za prav praktična izvedba za zdaj še ne more priti v poštev. Glas človeka je treba torej poenostaviti v toliko, da ga razume, sliši tudi stroj. Najznanейše klasično sredstvo, da je Morsejeva abeceda. Iznajditelj Wensley niti ne gre tako daleč, temveč je svojo konstrukcijo, ki jo imenuje »televokalni sistem«, tako izobličil, da reagira na tri znake različnih višin. S kombinacijo teh treh znakov je dosegljiv vsak zaželen učinek. Iznajditelj sam pripoveduje o uporabi tega načina sledeče: »Ta moj sistem predstavlja zadnji korak v razvoju avtomatičnega strojstva. Z njim zamore n. pr. kontrolni inženjer kake centrale s poljubne telefonske postaje poklicati svojo centralo, pregledati natanko položaj svojih strojev itd.« — Dalje je iznajditelj poročal tudi o uporabnosti sistema v gospodinjstvu, trdeč, da je mogoče kuhati iz daljave.

»Učinek televokalnega sistema razumemo najbolje, ako poslušamo umno gospodinjstvo, ki govori s plesnega venčka s svojim domom, katerega ima televokalno urejenega. Gospodinja ima torej tri piščalke, medsebojno različno uglašene in s pomočjo teh se pogovarja s svojim domom. Takole n. pr.: Gospa pokliče centralo, ki na posebno znamenje sklene domači aparat za televokalne pogovore.

Televokalni sistem torej avtomatično sname slušalo telefona na znamenje zvonca, in gospa pri telefonu začuje v svojem slušalu posebno kombinacijo brenčočih glasov televoksa, ki potrdi pravilno spojitev.

Gospa s piščalko: Pip! kar pomeni: »Halo, ali si pripravljen?«

Aparat preneha z brenčanjem in pošlje nekaj zaporednih tik-tak znakov, kar pomeni: »Vse pripravljeno! Želite, milostiva?«

Gospa: Pip, p—i—p, pip! To pomeni: »Zveži me s pečilnico električnega štedilnika.«

Televoks odgovarja: Zum, zum, zum — zum... »Zvezani ste!«

Gospa: »Tut«, kar pomeni: »Zakuril!«

Televoks preneha z brenčanjem in sporoči h koncu s kratkim, odtrganim tonom, da je vse izvršil. Gospa pa pošlje štirikrat »pip«, kar pomeni: »Zveži me s pečilnico in povej, če je že gorka.«

Televoks odgovarja: štirikrat »zum«, pavza, dvakrat »zum«, to pomeni: »Zvezani ste s pečilnico«, dva naslednja »zum« pa poročata: »Toplota pa še ni bogve kaj.«

Na podoben način urejuje gospodinja s plesnega venčka delovanje pečilnice s povelji »pip« in »tut«, h koncu pa sporoči s kratkim signalom iz tretje piščalke, kar pomeni »na skorajšnje slisanje«, nakar televoks preneha s svojim službovanjem.

Radi razumevanja naprave še sledeče: Glasove, ki pridejo po telefonu k televokalnemu aparatu, sprejema z zelo občutljivim mikrofonom sprejemni aparat in jih ojačene oddaja dalje.

Kakor hitro zadoni torej prijavni signal — dvigne torej glasovno občutljivi prostor — spočetka imenovan fono-celica — telefonsko kljuko, sproži brenčanje televokssistema — in ves aparat je pripravljen. S pomočjo visokega znaka nagovarjamo te razne celice. Če zadoni torej znak dvakrat, je zvezana celica št. 2, če zadoni trikrat, se zveže celica št. 3 itd. Vse to podobno, kakor se to godi pri avtomatični telefonski centrali.

Za praktično uporabo je sposoben vsak običajni telefonski aparat. Tudi razdalja ne igra nobene vloge.

Četudi zvone vsa ta izvajanja za zdaj še zelo neverjetno, je treba vendarle pibiti, da se je izumilcu pri javnem predavanju posrečilo, da je iz New Yorka v San Francisko postavil zvezo, s katero je urejeval železniške signale, vključeval in izključeval ventilatorje in razne druge aparate, da, celo višino vode v nekem kotlu je mogel razbrati — vse to samo s pomočjo telefonske prenešenih glasovnih skupin.

Amerika nam je na polju avtomatične produkcije darovala že zelo mnogo in zanimiva je ugotovitev, da vse te načelnosti priznava strokovnjak in laik mnogo rajši, kakor vse one, ki jih imenuje Američan »the biggest in the world«, ter jih postavlja z otroško samozavestjo pred naivnega Evropeca.

Charlie Chaplin

Njegov življenjepis

(Nadaljevanje)

Charlie je nastopal v Los Angelesu v svoji znameniti »pobalinski« vlogi.

Kmalu ga je opazil Mac Sennett, filmski producent, toda hitro je zopet nanj pozabil. Šele po preteku par mesecev se je zopet spomnil nanj, ko je iskal »tip«, sličen onemu, katerega je predstavljal Charlie na odru. Sennett je takrat proizvajal filme po vsej Ameriki. Kjer je našel primeren atelje, ga je najel za nekoliko časa, sestavil par filmov in odrinil dalje. Moremo ga primerjati s potujočimi gledališkimi družbami. Njegov »Star« je bil Ford Sterling, jako časti- in denarjahlepen igravec, ki je ob vsaki priliki zahteval povišek gaže. Mac Sennett ni mogel več izpolnjevati njegovih zahtev in se je odločil ozreti se za drugim igralcem. Obiskoval je dnevno gledališča, toda našel ni nič primernege. Nekega večera je posetil Sennett drugo redno gledališče »Plantage« v Los Angelesu. Charlie je tu igral v komediji »Noč v angleškem Music Hallu«. Mac Sennett je bil navdušen nad znanjem malega mimika. Sklenil je, da se takoj z njim seznani. Toda prav v tem času pa je postal Ford Sterling zmernejši v svojih zahtevah in Sennett je opustil namero, angažirati drugega igralca. Po treh mesecih je prišel zopet Sterling nad Sennetta z ogromnimi zahtevami. Slednji se je spomnil malega komika iz gledališča Plantage, toda na žalost je pozabil njegovo ime. Spominjal se je le, da mu je bilo ime nekako »Chapman« ali »Chamberlain«. Vsekakor je naročil svojima sodrudnikoma Kesselu in Baumannu, da mu pripeljeta mladega umetnika. Po dolgem brezuspešnem iskanju sta ga iztaknila v malem mestu v Pennsylvaniji. Takoj sta ga angažirala za 125 dolarjev tedensko in mladi Chaplin je našel srečo; šel je k filmu — — —

Mac Sennett je baje v dveh letih, odkar je angažiral Charlija, zaslužil nad 600.000 dolarjev. Vendar si ni bil svest, da gre zasluga edinole Chaplinu, temveč je še celo podcenjeval njegove sposobnosti. Angažiral je še tri komike, katere je cenil mnogo više od Chaplina, ki pa so danes že vsi pozabljeni.

Tudi Charlie se ni počutil dobro pri Sennettu. Brez vsebinske enodejanske groteske mu niso nudile nikakih pravih vlog in umetniškega razmaha. Bil je nesrečen in nezadovoljen. Radi tega je po prvih šestih dvodejankah prosil Sennetta, da bi smel voditi tudi sam režijo. Slednji pa, ki ni Charliju nič kaj zaupal, se je stalno upiral tej prošnji. Prišlo je do hudih nasprotstev med malim komikom in njegovim šefom. Nekoč so celo mladega trmoglavca postavili iz ateljeja na cesto. Končno je vendar preprosil Sennetta, da mu je dovolil voditi režijo, a le za poskušnjo. Ko je podjetnik uvidel, da imajo male komedije uspeh, se je razmerje med njima izboljšalo.

Alfred Reeves, prijatelj in manažer Chaplinov, nam pripoveduje o njegovih prvih časih pri filmu:

Étoile **gorčica je najboljša**

Galanterijska trgovina

na drobno in na debelo. Tovarna
čevljev. Zaloga otroških yozičkov

Anton Krisper, Ljubljana
Mestni trg 26 • Stritarjeva ulica 3

*Grofica Liguoro v vlogi plesalke Corticelli
v filmu »Casanova«*

»Že mnogo prej, preden je prišel Charlie k filmu, je bil zanj navdušen in se je bavil z idejo, da bi sam produciral filme. Pri vsaki priliki je šel v kino. Nekega dne mi stavi predlog, da bi vendar porabila prosti čas za filmanje. Vloge bi zasedla s člani njihove trupe, scenerijo bi pa vzela iz gledališča. Mislil je, da je vse, kar je potrebno za snemanje filmov — kamera! — Charlie in jaz sva torej sklenila, da žrtvujeva vsak po 1000 dolarjev za kamero. Seveda nisva imela pojma, kako se filmi proizvajajo. Mislila sva, da se tako kakor v gledališču igra pri filmu na prostem pred aparatom. Kako se postavi aparat za totalne, velike in druge snemke, o tem nisva imela pojma. Tudi rezanje filma nama je bilo popolnoma neznano. Pripravila sva se čisto resno k delu, toda zaman. Čeprav je bil Charlie jako vztrajen in trmoglav — ni prišlo do nikakega uspeha. Ko sva se poleti l. 1912. napotila v Anglijo na kratek oddih, sva »združila zabavo s koristnim« in sva nastopala na otoku Channel v gledališču. Charlie se je zopet začel baviti z idejo produkcije filma. Ko sva nastopala na otoku Jersey, je bil ravno

karneval in ulice natrpane z maskami. Nek operater je snemal ta vrvež za tedenski žurnal in Charlie ga je pridno opazoval. Pred kamero je videl moža, ki je vedno nekoga pozdravljal, pri tem pa imel obraz vedno obrnjen proti aparatu tako, da pozdravljene osebe sploh ni pogledal. To je bilo videti zelo komično in Charlie je sklenil uporabiti to v svojem filmu, ko bo tako daleč. (Pozneje je to tudi storil v filmu: »Avtomobilska dirka paglavcev.«)

Ko sva se nato vrnila v Ameriko in igrala v Philadelphiji, je pozvala brzojavka Charlija v New York, kjer je podpisal kontrakt s Kesselom in Baumannom.

Potem, ko je Chaplin delal eno leto pri Mac Sennettu, je uresničil tudi svojo gorečo željo, da je skupno z Mac Swainom proizvajal filme, katere je prodal za 2000 dol.; 11 let nato je iste filme prodal za 1 milijon dolarjev! Počasi je postal Charlie samostojen podjetnik. Njegove dvodejanke, čijih avtor in režiser je bil on sam, so doživele velike uspehe. Šele leta 1918./19. je začel s 5- do 7dejanskimi komedijami. S filmom »The Kid«, ki velja kot avtobiografična skica njegove umetnosti, si je priboril svetovni uspeh in popularnost v Ameriki. Za ta film je odkril štiriletnega dečka, že takrat malega igralca v varietejih, — Jackie Coogana.

V tem času je Chaplin insceniral tudi film »A Woman of Paris« (Pariška žena). V tem filmu je debitiral od Chaplina odkriti Adolph Menjou v mali vlogi. To je edini film, pri katerem ni sam igral, temveč samo vodil režijo. Kmalu je bil Chaplin v stanju, zgraditi si v Hollywoodu svoj lastni atelje in s tem se pričinja zanj nova epoha v njegovem umetniškem delovanju. (Dalje prihodnjic.)

*Slavn. ruski igralec Možuhin v naslovni vlogi filma
»Casanova«*

F. ŠIBENIK

LJUBCIJANA

Obrazi iz filma »Orlov«. Levo Jugoslovčan Svetislav Petrovič, ki igra v filmu vlogo kneza Aleksandra
Film se je z velikim uspehom predvajal tudi v Ljubljani

Ivan Možuhin kot Casanova

Pred nedavnim časom je dovršilo filmsko podjetje Ciné Alliance Film v Parizu svoj največji in najrazkošnejši film »Casanova« z Ivanom Možuhinom v naslovni vlogi. Uspeh prvega predvajanja je bil nenavadno velik. Celotno svetovno časopisje se je navduševalo z neprikrito hvalo za ruskega režiserja Aleksandra Volkova, ki je ustvaril tako ogromno delo.

Oglejmo si poprej umetniško osebnost Ivana Možuhina, Rusa po načinu igranja in po umetniškem okusu. Dober znanec nam je že iz mnogih filmov, posebno dobro pa se ga spominjamo iz »Carjevega kurirja«. Visok, gibčen, zdrav in eleganten nas vedno očara v svojih nastopih. Možuhin je velik umetnik v koncepciji in intuiciji. Njegov Casanova pa je živ, duhovit in zapeljiv.

Ne moremo pa oporekati, da je tudi režiser doprinesel zelo mnogo k osebnemu uspehu Možuhina. Volkov je predvsem mojster montaže. Montažo imenujemo pri filmu zaporedni red scen in je to eno izmed najvažnejših opravil modernega režiserja. Toda, ni samo izvrstna montaža, ki je prinesla Volkovu toliko slave. Njegov »Casanova« je tako razkošno insceniran, da nobena beseda ne more izraziti neskončne lepote. Prizori iz Benetk — in teh v tem filmu ni malo — so delani na licu mesta in so jih snemali mesece in mesece. Celi kompleksi Benetk so bili blokirani izključno za filmanje »Casanove«. Mehkoba in nežnost beneških noči, Casanova v objemu grofice Marije ali plesalke Corticelli, najlepše zvezde Benetk — potem karneval iz XVIII. stoletja... Vse to se ne da povedati, to je treba videti!

S tem filmom je stopila francoska filmska produkcija v isto vrsto prvih ameriških in nemških produkcij, katere pa je v pogledu duhovite pikanterije že visoko nadkrilila.

Če Ti je »Razgled« všeč, povej to prijateljem, če Ti ni — povej to nam!

ZA BOŽIČ

dobite največjo izbiro muzikalij za klavir, petje i. t. d.

v Matični knjigarni, Ljubljana

RAZGLEDOV HUMOR

Vestna mama je pravkar temeljito pretepla svojega sinčka.

— In zdaj, sinko moj, povej, zakaj sem te kaznovala?

Fant tuli:

— Vidiš, mama, taka si. Najprej me nabiješ, potem pa niti ne veš, zakaj si to storila.

Moderni plesi

Žena možu: Ali je to mogoče? Da je ta zver zadavila svojo soplesalko v razsvetljeni dvorani, v kateri je plesalo najmanj 150 parov? Kaj ni nihče protestiral?

Mož: Nihče. Vsi so mislili, da samo plešeta.

V jedilnici velikega hotela je bilo zelo malo gostov. Natakar pa je bil zelo površen in se je vedel tako brezobzirno, da so gostje poklicali hotelirja. Ta je prihitel in začel že oddaleč kričati: Vi osel, kaj ne morete niti par ušivih gostov dostojno postreči.

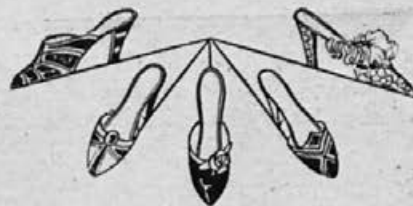

Nepotreben strah

Varovanka bogatega trgovca se je vrnila iz tujine, kjer je študirala konservatorij. Njen mecen priredi veliko gostijo, na kateri nastopi devojka prvič v domovini.

Dekle: Upam, da boste z menoj zadovoljni. Igram na stradivarki. Stara je čez dvesto let!

Mecen: O križ božji! Da bi vsaj nihče tega ne opazil.

Zelo lepi so letos vzorci copatk. Narejeni so v raznih barvah iz usnja, žameta ali lameja.

Veverica nudi za šolo plašč iz zelenega velurja, ki je okrašen z vezeninami in kožu-hovino.

Milica ima tudi plašč iz velurja, toda bolj ji ugajajo peščene barve in veliki žepi.

Deški postavi Marice pa pristoja mnogo bolj plašček iz angleškega blaga.

K večernim toaletam se nosijo kepi, okrašeni z velikim ovratnikom iz nojevega perja. Sploh je nojevo perje letos zopet zelo v modi. Zelo lepi so šali iz muselina v treh barvah: bela, rožasta in črna, ki se razvrste ena poleg druge. Tak šal se končava na obeh straneh z nojevimi perjem. Z nojevimi peresi se krasijo tudi plesne toalete, kar jim daje lahkoto in gibčnost.

Na tej sliki vidimo troje dekliških klobukov: prvi v slogu directoire iz rožastega žameta, drugi iz modre klobučevine s plisiranimi pentljami, tretji in najenostavnejši, toda zelo eleganten, pa je iz nilskozelene klobučevine.

Pozabili pa nismo tudi na naše najmlajše gospode: Prinašamo slike deške obleke iz angleškega blaga in toplega plašča in temnomodrega satina.

Kaiserjeve
prsne
karamele
s „3 jelkami“

Proti
kašlju
katarju

Kakšnega moža-prijatelja si želi

Lepota in ugled sta brez pomena. Prijatelj mora biti gentleman: nikoli nervozen, resnicoljuben, ne-sebičen, stanovitno zvest, neafektiran, dobro vzgojen, obziren, nekoliko ljubosumen, zelo nežen, mlad, pogumen, vesel, ljubeznjiv, vljuden, nikoli dolgočasen, predvsem pa molčeč, ki ne izdaja tajnosti, čeprav bi ga obesili.

RAZGLAČEDOV HUMOR

Vestna mama je pravkar temeljito pretepla svojega sinčka.
— In zdaj, sinko moj, povej, zakaj sem te kaznovala?
Fant tuli:
— Vidiš, mama, taka si. Najprej me nabiješ, potem pa niti ne veš, zakaj si to storila.

V jedilnici velikega hotela je bilo zelo malo gostov. Natakar pa je bil zelo površen in se je vedel tako brezobzirno, da so gostje poklicali hotelirja. Ta je prihitel in začel že oddaleč kričati: Vi osel, kaj ne morete niti par ušvih gostov dostojno postreči.

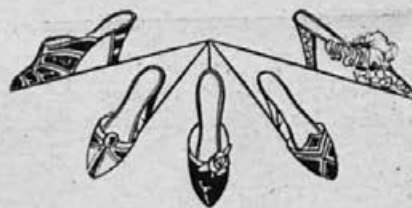
Moderni plesi

Žena možu: Ali je to mogoče? Da je ta zver zadavila svojo soplesalko v razsvetljeni dvorani, v kateri je plesalo najmanj 150 parov? Kaj ni nihče protestiral?
Mož: Nihče. Vsi so mislili, da samo plešeta.

Nepotreben strah

Varovanka bogatega trgovca se je vrnila iz tujine, kjer je študirala konservatorij. Njen mecen priredi veliko gostijo, na kateri nastopi devojka prvič v domovini.
Dekle: Upam, da boste z menoj zadovoljni. Igram na stradivarki. Stara je čez dvesto let!
Mecen: O križ božji! Da bi vsaj nihče tega ne opazil.

Zelo lepi so letos vzorci copatk. Narejeni so v raznih barvah iz usnja, žameta ali lameja.

Veverica nudi za šolo plašč iz zelenega velurja, ki je okrašen z vezeninami in kožu-hovino.

Milica ima tudi plašč iz velurja, toda bolj ji ugaajajo peščene barve in veliki žepi.

Deški postavi Marice pa pristojno mnogo bolje plašček iz angleškega blaga.

K večernim toaletam se nosijo kepi, okrašeni z velikim ovratnikom iz nojevega perja. Sploh je nojevo perje letos zopet zelo v modi. Zelo lepi so šali iz muselina v treh barvah: bela, rožasta in črna, ki se razvrste ena poleg druge. Tak šal se končava na obeh straneh z nojevim perjem. Z nojevimi peresi se krasijo tudi plesne toalete, kar jim daje lahkoto in gibčnost.

Na tej sliki vidimo troje dekliških klobukov: prvi v slogu directoire iz rožastega žameta, drugi iz modre klobučevine s plisiranimi pentljami, tretji in najenostavnejši, toda zelo eleganten, pa je iz nilskozelene klobučevine.

Pozabili pa nismo tudi na naše najmlajše gospode: Prinašamo slike deške obleke iz angleškega blaga in toplega plašča in temnomodrega satina.

**Kaiserjeve
prsne
karamele**
s „3 jelkami“

Proti
**kašlju
katarju**

Kakšnega moža-prijatelja si želi

Lepota in ugled sta brez pomena. Prijatelj mora biti gentleman: nikoli nervozen, resnicoljuben, ne-sebičen, stanovitno zvest, neafektiran, dobro vzgojen, obziren, nekoliko ljubosumen, zelo nežen, mlad, pogumen, vesel, ljubeznjiv, vljuden, nikoli dolgočasen, predvsem pa molčeč, ki ne izdaja tajnosti, čeprav bi ga obesili.

Vera Majdičeva

Betetto in njegovi učenci

Pavel Debevec

Vera Popovičeva

Nekdo je nekoč zapisal, da smo Slovenci sila kritičen narod, da nam zlepa ni mogoče ustreči, da je zaradi tega odšlo že mnogo pevcev od nas, da so postali potem veliki in slavni in da smo na to svojo strogost lahko ponosni.

Ko je nedavno tak nastop naše mlade sile dvignil zopet gore prahu in so vrgli merodajni »tipi iz občinstva« (glej Gledal. list št. 5) »predrznega« domačina ob tla, da se je čulo pokanje kosti v deveto deželo in so se kazala znamenja na nebu — tedaj sem vedel, da smo hoteli poslati zopet predmet mladega človeka v svet, da se tam sam izobrazí, prodere — ali pa utone.

In vendar moremo zaznamovati prav v zadnji dobi dva zelo razveseljiva dogodka v našem pisanem opernem življenju, ki sta nas uverila, da tudi med naraščanjem raste dovolj dobrega, da, toliko dobrega, da smemo v kratkem misliti na popolnoma slovensko opero.

Majdičeva je nastopila kot Margareta v Faustu. Imela je pred Popovičevo predvsem veliko prednost večjega pevskega materiala, ki jo je pod Betetovim vodstvom vedno bolj usposabljala za mladostno dramatično stroko. Z izpopolnjenimi višinami je prestala svoj prvi nastop tako častno, da ji tudi najstrožji kritik ni mogel očitati ničesar. Visoko muzikalična, je lahko posvečala vso pažnjo tehnični plati svoje Margarete, katero je z vestnim izpolnjevanjem Betetovih naukov pripeljala do nedvomljive zmage. V igri sicer še skromna, je kljub temu očitovala jasen talent, ki se bo po večkratnem nastopanju sam razvil in razmahnil.

Popovičeva je nastopila kot Olimpija v »Hoffmannovih pripovedkah«. Ne glede na to, da je gostoval prav takrat tudi Križaj, ki je potegnil razpoloženje k sebi in blestel v vsej svoji zdravi umetnosti, je vendarle zbudila splošno pozornost in odobravanje. Kdor pozna njo kot pevko, ki je nastopala pred par leti na produkcijah konservatorija kot gojenka drugih učiteljev, ta bo znal ceniti Betetove ogromne pedagoške zmožnosti in čudovito marljivost Popovičeve.

Iz malega, neznatnega, distonirajočega glasu, s katerim ni mogla na produkcijah pokazati prav nič drugega kakor samo veliko muzikalnost, se je z Betetom povzpela tekom razmeroma kratke dobe do prav dobre, tehnično in glasovno precizne koloraturke. Olimpija za pevca ni malenkost, in vendar jo je prinesla Popovičeva lepo in nadpovprečno. In z onim veseljem mladosti, ki veruje v Betetta, v teater in vase.

Njen glas se je osvobodil s pridnim šolanjem vse rezkosti. vseh meglenih primesi in v Olimpiji je donel v stilnem okviru Olimpije. Da je prinesla Popovičeva na deske poleg svojih glasovnih zmožnosti še posebno lepo zunanost, umerjenost nastopa in lep kostim — to ji moramo šteti samo v dobro in biti veseli, da nam raste za našo slovensko opero tak naraščaj.

In ko bomo imeli potem res našo slovensko opero, ko ne bo več v eni operi prepevalo deset narodnosti, tedaj bomo vedeli, da gre v prvi vrsti venec za zasluge našemu pevcu, mojstru in učitelju — Juliju Betettu!

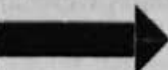
Najpreprostejšo rešitev za najtežji problem las

nudi »RUSSO«
trpežno kodranje
z oljnimi obkladki
izvajano pri tvrdki

Dunajska šola jamči za
prvovrstno postrežbo

Posebno
postopanje
za gospode

Prosim
uvažujte
naslov

Eduard Paidasch :: Celje
Palača Jadranske banke, poleg hotela „Evropa“

Iz splošnega zdravstva

Ženska sekcija S. K. Ilirije v češkem Zlinu pri Bat'i

Starorimska kopališča

Dr. Leo Trauner

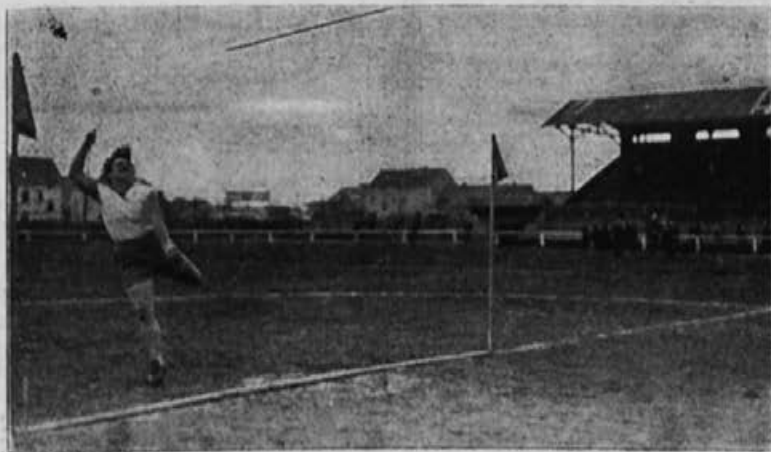
Ze najstarejše pravljice govore o kopališčih, vsi narodi obožujejo njih zdravilno moč in jih opisujejo tudi kot prijetno zabavišče. Homer, Pindar in dr. jih opisujejo, Plato celo trdi na podlagi egiptovskih tradicij, da so imeli na otoku Atlantis, kateri se je pred tisočletji pogreznil v morje, razkošne kopalnice.

Prvo spodbudo za rimska kopališča je dal po vsej priliki Lucius Tarquinius Priscus, ki ima tudi za prvi

katere še danes v razvalinah občudujemo. Bila so to mojstrska dela rimske arhitekture in največji javni zavodi sveta.

Komu niso znane terme Augusta, Caracalla, Dioklecijana, Tita, v katerih so bila nakopičena bogastva Kartage in Azije, in ki so nudile obiskovalcu najbolj rafinirane slasti v smislu pohotnih življenjskih idealov te nacije. — V času Caesarov je bilo v Rimu 860 privatnih kopalnic in dve javni. Tudi v vaseh jih ni manjkalo.

V nekaterih privatnih kopalnicah je vladalo razkošje in udobnost, ki presega vsako verjetnost. Našli so tam dragocene okraske iz egiptovskega marmorja, bazalta in

Bernikova (S. K. Ilirija) v metu kopja

početek rimske gimnastike velike zasluge. Vendar so bile prve kopalnice še primitivne. Sele od Grkov so posneli Rimljani finese in ko je padel Kartago, so se odprla vrata tudi orijentalnemu razkošju. Grški zdravniki, ki so se naselili v Rimu in ki so uživali velik ugled, so uredili kopališča in sto let p. Kr. r. je najznamenitejši zdravnik Rima, Asklepiades, vpeljal predpise Hypokrata za klinično in dietetično uporabo kopeli. V njegovem času in pa pod prvimi rimskimi Caesari do časa Konstantina Velikega so nastale čudovite privatne kopalnice in javne gorke kopeli,

granita; tla iz mozaika in stekla, pozlačene arabeske in izborne slike. V polkrožnih vdolbinah so blestele statue in skupine priznanih grških mojstrov — in Plinius st. ugotavlja, da marsikatere žlahtna rimska dama ne bi uporabljala kopalnice, če ni bila obložena s srebrom. Nekatere kadi so bile tako prostorne, da se je lahko v njih plavalo, kakor piše Plinius ml. v svojem pismu Gallusu o svoji larentanski vili.

Stari Rimljani so se med kopeljo dali polivati z vodo, za kar so uporabljali školjke. V poznejši dobi so za to

uporabljali posode iz zlata, srebra ali pa iz korintskega železa. — V času Senece so imeli v kopalnicah velika steklena okna, ki so bila tako urejena, da so prepuščala v času kopeli solnčne žarke in Plinius ml. piše v pismu na Canninija, da so njegovo kopel v Comi razgrela solnčni žarki.

Seneca primerja kopalnice svojega časa s tistimi svojih dedov: »Zdim se reven in majhen, če ne obstojajo stene kopalnic iz marmorja, če ni ta marmor umetno zvezan, da se zdi, kot bi bile slike, če niso kadi iz kamena od Tasusa, ki se nahaja sicer samo v svetiščih, in če ne teče voda iz srebrnih pip, da osvežim svoje oslabeledo telo.«

Če je bila lega vile ali hiše primerna, so se namestile kopalnice tako, da so kopalci uživali tudi lep razgled. Tako je n. pr. imel Plinius iz svoje kopalnice razgled na morje.

Na sreha hiš so bile priprave za solnčne kopeli; golo telo so namazali z oljem in ga izpostavili vplivu solnčnih žarkov. Na razpolago je bil tudi pesek.

Iz izjave Plinija st., da so Rimljani v prvih šestih stoletjih po ustanovitvi države uporabljali samo kopeli mesto zdravil in da umrljivost v tistih časih ni bila večja kot po prihodu grških zdravnikov, razvidimo, kako je bila pri Rimljanih kopel zadeva naroda, in splošna navada. Kopel so smatrali kot najboljšo sredstvo za ohranitev harmoničnega ravnotežja telesnega sistema; radi tega so bile kopeli združene s telesnimi vajami in drgnjenjem telesa. In ta navada je postala zadeva državnega ustroja in šola vseh junakov.

V srednjem veku je kult kopanja malodane propadel, kar je bil brezdvomno eden izmed vzrokov, da so epidemije v tistih časih vladale s tako krutostjo. Šele v najnovejšem času je prišla higijena zopet do svojih pravic.

Migrena

Redki so ljudje, katerim bi bila migrena povsem neznana. Pojavlja se pogosto že pri šolobveznih otrocih, spreminja se po kakovosti in znakih v dobi pubertete ter je brezdvomno v neki zvezi s spolnim razvojem. Posebno pogosta je pri ženskah, posebno v času mesečnega perila, ter pri moških, ki opravljajo naporna duševna dela. V starejših letih navadno izgine. Bolnik se ne počuti dobro; trese ga mrzlica, nima pravega teka, čuti se utrujenega, slabo spi, jezik mu je obložen, ima slab okus, večkrat se poti in bljuje. Tem pojavom sledi glavobol, ki ga čuti bolnik večkrat samo na enem delu glave, radi česar se imenuje ta bolezen tudi »hemikranija« (hemi = pol, kranos = glava). Pogosto se pa čutijo bolečine po vsej glavi. Bolniku se zdi, kakor bi nekaj v glavi vrtalo ali trkalo, posebno pri očeh ali pri nosni korenini. Značilno je, da vidi bolnik v tem stanju boleznijo plesati svetle točke, da se mu nekaj blešči ali pa, da sliši neko šumenje. Večkrat mu pordeči polovica obraza, silijo ga solze, čuti nabor ter se mu vnamejo očne mrežnice. Tudi ima bolnik neprijetne občutke v črevesu ali v mehurju, slednjič se polasti bolnika trd spanec, nakar izginejo vsi ti pojavi. — Migrena pa vpliva tudi na naše duševno razpoloženje: radi se razburjamo, težko mislimo, čutimo se potrpe in za vsako delo, posebno za duševno, povsem nesposobne.

Vzroki te bolezni so nam neznani. Domneva se, da igrajo krči v žilah veliko vlogo. Brezdvomno je bolezen dedna ter je pogostejša pri ženskah kot pri moških.

Razpoloženje za to bolezen omejimo, če se vzdržujemo opojnih sredstev, kakor tobaka in alkohola, če živimo mirno in redno, če se gibljemo mnogo v svežem zraku na prostem, če duševno ne delamo preveč in slednjič, če uživamo kolikor mogoče malo beljakovine. Dobro rejeni bolniki naj se poste oziroma naj uživajo predvsem mleko in sadje. Razpoloženje do bolezni omilimo z raznimi preparati broma, kakor z abazinom in adalinom. Kadar pa nas bolezen popade, se poslužujemo raznih sredstev, kakor: migrenina, gardana, piramidona itd., ki jih dobimo lahko v vsaki lekarni. Večkrat nam pomagajo tudi gorke kopeli ali pa obsevanje z električno lučjo. Če pa so napadi izredno močni, je najbolje, da leže bolnik v posteljo, v temno sobo in se izogne vsakemu naporu.

OETKER-jeva

BISTRA GLAVA

Česa želite?

Želite li šarklje, močnata jedila, pecivo in torte v najvišji popolnosti in lahki prebavljivosti? ... Potem pripravite iste izključno po Dr. OETKER-jevih receptih in z

Dr. OETKER-jevim

pecilnim praškom!

**Najprikladnejša
in najcenejša**

**darila
za Božič
in novo leto**

Pisemski papir

v mapah in kasetah najmodernejših pariških novosti.

Garniture in podložne mape za pis. mize, albumi, poezije, fini notesi, kasete, bonbonjere, okvirčki, ure v alabastru in marmorju, šolske in tehnične potrebščine, aktovke, šolske torbice.

Polnilna peresa spec. Waterman kupite pri tvrdki

**Telefon
2222**

**Gramofonski
oddelek**

**IVAN BONAČ
ŠELENBURGOVA ULICA**

gramofoni, plošče, albumi in kovčegi za plošče, krtačice, igle — prodaja na enoletne obroke.

Columbia-aparat in Columbia-plošča sta na višku tehnike.

Z naših odrov

Ljubljanska drama

Pavel Debevec

S Cankarjem se na žalost ukvarja pri nas samo Skrbinšek s pravo ljubeznijo, da ne rečem zagrizenostjo. In vendar se mi zdi, da je še zelo zelo veliko Cankarja, ki ni še izčrpan v oderskem in gledališkem pogledu. »Hlapec Jernej in njegova pravica« v Skrbinškovi dramizaciji in režiji je le dokaz zgornje trditve. Z vso ljubeznijo, z vso silo svoje umetnosti in globokega razumevanja je ustvaril Skrbinšek tudi z vlogo hlapca Jerneja, katero je igral sam — »ne resnice polno« osebo, kakor se to pravi, temveč hlapca, prepojenega tako močno z najglobljimi čustvi, da nam ostane za dolgo, dolgo v spominu. Prizor z otroci je sicer eden najlepših, ne posreči se pa skoraj nikoli. Otroci, zdravih in naivnih pač ne moreš spraviti niti v naturalizem, niti v simbolizem, niti v eksprezizem. Ostanejo pač povsod otroško nerodni. Stilizacija scene je odgovarjala osnovnemu razpoloženju, bila pa ni v izvedbi preveč na višku. Na kratko: Predstava, ki je zaslužila vse bolj ime lirične pesmi, recitacijskega večera, kakor pa drame — ali povesti. Poleg Skrbinške je samo še potepuhu dano, da se razmahne. To je storil Lipah in postavil na oder odlično kabinetno figuro!

Tej mehki dramizaciji Cankarja je sledil Kulundžič s svojim povojnim poskusom: Polnoč. Pri dnevni kritiki, in sicer ni našel milosti, vendar pa je bila predstava vseskozi nekaj, o čemer bi mogel človek poročati več, kakor o običajnih predstavah. Bilo je v tej predstavi zelo mnogo zanosnega, elementarnega v knjigi in na odru, v režiserju in igralcih, ki so to pot s posebno vnamo hoteli dvigniti avtorjal. Je vendarle vedno zelo ginljivo, če se vzpne igralec v svoji sicer vedno preveliki skromnosti do lepe požrtvovalne zavesti, da je treba reševati avtorja. In to so storili vsi iz Polnoči. Težko bi bilo, ocenjevati vsakega posebej. Ves ansambl, Marija Vera, Jan, Debelakova, Cesar, Juvanova Vida, Gregorin, vsi ti so se strnili v sekstet, ki je igral od 8. do 10. ure najčistejšo komorno muziko. S čudovito dinamiko in umevanjem, ki je bilo globlje od dela samega in na isti višini s požrtvovalnostjo. Na oder je postavil vso stvar Ciril Debevec, ki je obenem debitiral v tej predstavi kot režiser. Sam še zdravo kipeči mošt — se je z vnamo in zagrizenostjo zavzel za svojo v dežju rojeno sestro, da je oživela in celo prevzela mladino in tiste, ki vedo, kaj je teater.

V režiji ravnatelja drame Pavla Golie je bila po zgornjem vpriporjenju Leskovčeva drama iz življenja beračev: Dva bregova. Sama po sebi izvrstna stvar, je v režiji Golije še pridobila. Postavil je nekaj zelo posrečenih slik, ki so očitovale predvsem mnogo smisla za obdelovanje velikih prizorov. Zanimivo na vsem pa je najbolj to, da bi se moglo to troje Leskovčevih dejanj vršiti nekje pri nas, na naših domačih tleh... v ravnateljevi režiji pa so bila po kostimih postavljena zelo določeno (Flore Briga) v Pariz ali kako drugo svetovno mesto. Nove, zelo zanimive možnosti bi se pojavile tam, kjer se zdi, da so zdaj v tej prireditvi že skoraj izčrpane. V zasledbi je imel ravnatelj Golia srečno roko. Levar je bil v prvih dveh dejanjih tak, da bi ga užival najrazvajejši velikomestni poznavalec. V tretjem dejanju pa popusti Mucatur — ne Levar. Skoz vsa tri dejanja je v vrloglavem tempu, vsi zdrava in prežeta od čudovitega hrepenenja brzela Medvedova, ki je z Rono temeljito in s poudarkom dokazala, da gre prav zanesljivo po poti, ki gre do naših najboljših. Rogoz je našel žive barve za svojo bolno ljubezen, prinesel je marsikatero nianso, ki jo more prinesiti le Rogoz, zdelo pa se mi je, da je vseeno oblečen nekoliko preveč — apaško ali plattenbrudersko. Ubraniosti je manjkalo, če je najkreme-nitejše slovenizme govoril tuje oblečeni človek. Vsi drugi, od rezkega župana Skrbinška preko beračev Pečka, Smerkolja, Lipaha, Pluta — pa do Gregorina, ki je dobro zaigral mladega gospoda, so postavili vsi prav imenitne tipe. Gospa Danilova kot Komposarica je izgrebla iz te vloge vse, kar je mogla. Zato je bila čisto njena! Izborna je bila tudi Šoba Rakarjeve. Le premalokdaj zaslužno omenimo to skromno, nevsiljivo igralko, ki pa v svojih šaržah prinese na oder vedno stvaritve, ki so neovrgljivi dokaz velike nadarjenosti.

Ljubljanska opera

Ena prvih opernih predstav je bil »Faust«. Predstava za letos ni bila na novo študirana, pač pa je bila izvajana parkrat zaradi raznih gostov in zaradi baleta, kateremu je znal novi baletni mojster Vlček že po nekajkih skušnjah vtisniti svojo voljo in znanje. Wisiakovo smo videli prvič po vrnitvi iz Pariza, pa smo jo veselili. V Faustu je nastopila kot Margareta gđca Majdičeva. Betetto, katerega učenka je, nam je porok, da ne pride iz njegove šole nič slabega. Tudi Majdičeva je resna in vsega uvaževanja vredna pridobitev za našo opero in prav veseli jo bomo, ko se nam predstavi spet v kaki novi stvari. Naš Banovec kot Faust je dober. Po glasu prvovrsten, je pa po načinu petja včasih le malo preboječ. Njegovo fraziranje je dobro, vendarle sem in tja raztrgano, njegova mimika je tudi v najhujših afektih medla in ostavlja vtis, da se Banovec vsega tega teatra boji in poje le zaradi tega, ker ima glas. To pa je vsekakor za prvega tenorja premalo. Z glasom, ki ga ima Banovec, s tehniko, ki je pri Banovcu tudi dosti visoka — bi mogel in moral s spopolnitvijo svojih razmeroma majhnih nedostatkov polniti hiše dan za dnem in visoko nadkriliti katerega-koli favorital Valentina poje običajno Holodkov. Nisem tega napisal zaradi Valentina samega, pač pa zaradi tega, da se vendarle enkrat pomenimo, kako je to z gospodom Holodkovom. Če se ne motim, je ta gospod že četrto ali celo peto leto angažiran pri naši operi kot prvi bariton. Cenimo ga. Je pevec odličnih glasovnih kvalitete. Toda nepojmljivo se mi zdi, kako more ves čas svojega angažmaja peti svoje vloge v ruskem jeziku. Kdor se spominja njegovega prvega koncerta v Ljubljani, se bo tudi spomnil, da je imel poleg sebe na klavirju čašo čaja ali vode, iz katere je po vsaki točki napravil dober požirek. To je bila njegova prva neokusnost, da ne rečem netaktnost med Slovenci — in isto uganja sedaj na drug način dalje. Težko je pisati trpke besede o Rusih, ko smo imeli vendar priliko, spoznati jih za sila fine in taktne ljudi. Toda Holodkovovo ignoriranje slovenskega jezika presega vendarle vse meje potrpežljivosti. Ali pa mogoče tudi pri gaži izvaja konsekvence in vrne polovico z ozirom na rusko petje? Ali pa morda g. Holodkov ne vé, da imamo, hvalabogu, pri nas še toliko takega občinstva, ki gre v opero zaradi opere in ne zaradi baritona? Ali se sklada z njegovim umetniškim čutom dejstvo, da poje n. pr. Scarpio v Tosci, ki vsebuje prav za prav samo v tekstu ključ za razumevanje vse opere — v za vso širšo publiko nerazumljivem jeziku? Ali mar ne vé, da prav iz takega »glumljenja« opernega petja izraste ono neokusno pazerstvo, ki pomenja konec umetnosti in začetek cirkusa? In, ali ne prihajamo v krogu zopet nazaj k skodelici čaja na koncertnem klavirju? Poudarjam še enkrat: cenimo ga kot pevca, priljubljen je brezdvomno, toda uči naj se slovenski!

(Dalje prihodnjic.)

Mestno gledališče v Celju

Angelo Cerkvénik: Roka pravice

Krstna predstava je bila v Celju. Režijo in glavno vlogo Možine je igral g. ravnatelj Bratina, ki je igro tudi originalno in zelo posrečeno insceniral. Tudi ostali so se po svojih močeh z ljubeznijo posvetili najnovejšemu delu Cerkvénika, ki je po tragedijah »V vrtincu«, »Greh«, »Očiščenje«, napravil z »Roka pravice« korak naprej. Ustvaril je prvo slovensko tragikomedijo, katere snov je vzel iz sredine današnjega korumpiranega življenja, ki uniči in po krivici obsodi marsikatero malega človeka, kakor je poduradnik Možina. Ob njem se človek spominja Gogoljevih uradnikov, ki radi ukradenih »plašcev« umrejo ali pa iščejo svoje izgubljene »nosove«. Za slovenski teater je to precej nov človek. Cerkvénik ga je postavil s spretno roko dramatika na oder, kjer vzbuja tragiko in smeh, ki — kakor Gogoljev — človeka boli in se pači v bolešno raztrganost.

B. K.

Gradbeno podjetje

Ing. DUKIČ in dr.

Ljubljana

Bohoričeva ulica št. 24

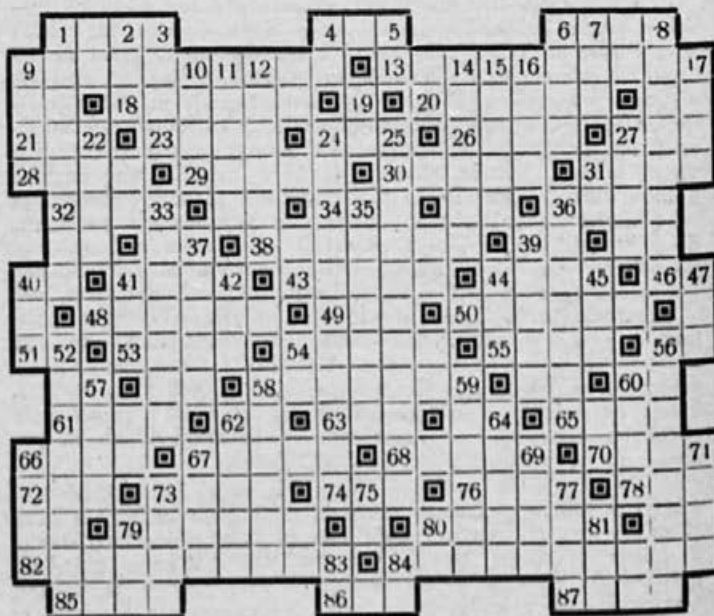
Lucijan Marija Škerjanc, 4 klavirske skladbe. — Pravkar je izšel v založbi A. J. Gutmann, Wien (Universal-Edition) ličen zvezek, ki vsebuje 4 skladbe za klavir našega skladatelja L. M. Škerjanca. Ker je to prvič, da so izšle instrumentalne skladbe našega skladatelja v inozemstvu, je vredno, da se pri njih malo več pomudimo. — Omenjene klavirske skladbe je izvajal v Ljubljani na enem svojih koncertov naš pianist Anton Trost ter jih ima na sporedu tudi sloviti ruski pianist Aleksander Borovski. Pri nas se jih bo lotil seveda le malokdo, ker vsebujejo znatne tehnične težkoče ter zahtevajo poznanje in vživetje v moderno pianistično literaturo. Le odličnim, nevsakdanjim pianistom bo mogoče prodreti v globino teh sicer kratkih, a zato nič manj karakterističnih del. Prvo, naslovljeno »Allegro agitato«, nas takoj postavi in medias res ter se zdi, da zveni cel orkester, tako natrpano in polno doni klavirski stavek tega dela. Drugi, mirnejši del (Andante sostenuto) obravnava isti tema v popolnoma drugi, zaslanjani luči ter se po svoji barvnosti približuje delom Skriabina ali Mjakovskega. Tretji (Grave) in četrti (Andante molto con sentimento) sta bolj liričnega značaja ter se posebno zadnji dvigne do mogočnih, ekstatičnih višin.

S to zbirko je stopil skladatelj L. M. Škerjanc v krog sodobnih modernih skladateljev in to takoj s posebno karakterističnim delom. K temu koraku mu moremo iskreno čestitati in upamo, da bo naša javnost tudi znala pravočasno ceniti njegov uspeh.

S. K.

je moral zaradi pomanjkanja prostora izostati. Priobčimo ga prihodnjič v večjem obsegu, onim pa, ki žele takojšnjega odgovora, odgovorimo pismeno. Naj nam sporoče naslove in želje.

Podrobni načrt nagrad
glej v 1. št. „Razgleda“

Navpično: 1. Rimski kralj. 2. Poljska cvetlica. 3. Pogost dogodek v vojni. 4. Kratica za akademski naslov. 5. Razum. 6. Bog vojne. 7. Žuželka (množ.). 8. Puščava v Južni Afriki. 9. Slovanski kralj. 10. Najmanjši delec materije. 11. Namera. 12. Prislovno določilo kraja. 14. Svetopisemski prerok. 15. Tropična rastlina. 16. Hrib. 17. Žival. 19. Kazalni zaimek. 22. Svetopisemska oseba. 24. Gora v Himalaji. 25. Tolstojev roman. 27. Mesto ob Jadranskem morju. 33. Puščava v državi Chile. 35. Češka opera. 36. Prikuha. 37. Južni sad. 39. Polotok v Aziji. 40. Desni pritok Rhone. 41. Bitka. 42. Žensko krstno ime. 44. Del gospodarskega posloplja. 45. Oče. 47. Del zobovja. 52. Prodajalec zdravil. 56. Država v Južni Ameriki. 57. Reka v Jugoslaviji. 58. Del noge. 59. Usoda. 60. Trditelj. 62. Visoka planota v Aziji. 64. Rimska boginja. 66. Postava. 67. Reka v Jugoslaviji. 69. Del sobe. 71. Položaj. 73. Posledica noža na živih telesih. 75. Veznik. 77. Utežna enota. 79. Gaj. 81. Veznik (stara oblika). 83. Vklík. 84. Grška črka.

Vodoravno: 1. Vprašalnica (III. sklon). 4. Mesto v Prednji Indiji. 6. Tišina. 9. Žival. 13. Otok ob Afriki. 18. Glasbeni instrument. 20. Indijski pesnik. 21. Mesec. 23. Isto kot 1. vodoravno. 24. Mesto v Prednji Indiji. 26. Del noge. 27. Otok v Jadranskem morju. 28. Obrambna naprava. 29. Londonsko zlo. 30. Obdelano polje. 31. Cep. 32. Otok iz skupine Tuamotu. 34. Okončina (dvojina). 36. Ločilo. 38. Oseba iz »Hoffmannovih pripovedk«. 40. Kratica na nekaterih receptih. 41. Dar nevesti. 43. Moško krstno ime. 44. Ime filmske igralka. 46. Predlog. 48. Dlaka. 49. Jed. 50. Struga hudournika. 51. Predlog. 53. Otok iz skupine Velikih Sunda otokov. 54. Bolezen hrbtne mozga. 55. Devica. 56. Enaka soglasnika. 58. Cerkveni dostojanstvenik. 61. Glasbeni instrument. 63. Dragocena tekočina. 65. Brat prvega bratomorilca. 66. Stanovanje. 67. Pok. 68. Okop. 70. Zavetišče. 72. Veznik. 73. Del človeškega telesa. 74. Žensko ime. 76. Planet. 78. Rimski pozdrav. 79. Plaz. 80. Hišni bogovi. 82. Oznanjevalec nove vere v Italiji. 84. Pokrajina v Južni Ameriki. 85. Mesto ob Vzhodnem morju. 86. Švicarski kanton. 87. Žensko krstno ime.

Velika zaloga
češkega
in angleškega
SUKNA

pri

A. & E.
SKABERNÈ
LJUBLJANA
Mesni trg šte. 10

Velikopotezno in trajno reklamo
izvršite lahko v „RAZGLEDU“

Metropolis

Roman

spisane

Thea u Harbou

(4. nadaljevanje.)

Nekaj časa zatem je stal sin Joha Fredersena, gospodarja velike Metropolis, pred malim strojem, podobnem Ganeši, bogu z malo glavo slonovo.

Imel je na sebi obleko delavcev mesta Metropolis: Od vratu do členkov temnomodro platno, na golih nogah trde čevlje, glavo objeto od črne čepice.

Tiščal je roko na vzmet, oči na uro, katere kazalci so trepetali kakor magnetne igle.

Pojani tok potujočega zraka je obletaval njegovo postavo, da so frfotale gube njegovega oblačila.

In vendar je čutil, kako leze vanj strah, leze počasi, davljivo, iz neprestano trepetajočih tal, iz zidovja, v katerem je žvižgal ogenj, s stropa, ki se je vrtel v večnem padcu, iz sunkov kratkih rok strojevih, da — celo iz nepretrganega upiranja svetlega strojevega trupa — z gotovostjo smrti.

Čutil je — in videl hkrati — kako se je iz leno se gibajočih meglenih sopar dvignil dolgi in mehki slonov rilec boga Ganeše in tipal z nežnimi, mirnimi in ne zmedenimi prsti po Frederjevi glavi. Čutil je dotiklaj tega sesavca skoraj hladno, brez bolečin — toda grozno! Natanko v sredi nad nosno kostjo se je vsesal pošastni rilec, brez bolečin in je vrtal vendarle kakor posebno fin, zanesljiv sveder v središče njegovih možganov...

Njegovo srce je pričelo biti, kakor da je priključeno na kolesje peklenskega stroja. Pater noster... Pater noster... Pater noster...

»Nočem tega,« je dejal Freder in sunkoma odmaknil glavo, da bi pretrgal prokleti kontakt: »Nočem tega... nočem... nočem tega...«

Iskal je po vseh žepih tujega oblačila, iskal tako, da je tekel pot z njegovih senc, ki ga je čutil kakor težke krvave kaplje. In je našel cunjo. Ko si je obrisal čelo, je začutil v roki ostri rob trdega papirja, ki ga je držal s cunjo v roki.

Spravil je cunjo in ogledoval papir.

Nič večji ni bil od moške roke, in ni bil ne popisan ne potiskan, bil pa je čez in čez pokrit z risbami čudnega simbola in kakor napol uničenega načrta.

Freder je skušal razbrati zagonetko, toda ni se mu posrečilo. Od vseh znamenj, ki so pokrivala načrt, mu ni bilo znano niti eno. Videl je, da so označene poti, ki so poti zmotnice in so vodile vse k enemu cilju: na prostor, ki je bil napolnjen s križi.

Simbol življenja? Zmisla in nezmisla?

Kot sin Joha Fredersena je bil Freder vaje, da je vse, kar je bilo podobno načrtu — hitro in stvarno zapopadel. Vtaknil je papir v žep, toda načrt mu je ostal v spominu.

Pokorno in vneto je delal mali stroj, ki je gnal Paternosterski oddelek Novega stolpa Babel.

In čisto mehko, skoraj smehljaajoče je zrlo svetlikajoče se oko, to zahrbtno oko nežnega stroja na sina Joha Fredersena, ki je stal pred njim...

Georgij pa je zapustil brez ovir Novi stolp Babel skoz marsikatera vrata, in sprejelo ga je mesto Metropolis, ki je kolebalo v luči in bilo kakor plesalka.

Stal je na cesti in je pil pijani zrak. Začutil je belo svilo na svojem telesu. Čutil je čevlje, mehke in nežne. Globoko je dihal in obilica lastnega diha ga je napolnila z neskončno opojujočo pijanostjo.

Gledal je mesto, ki ga ni nikdar videl. Gledal ga je kot človek, kakršen nikdar ni bil. In ni hodil v reki z ostalimi: dvanajst členov je bila reka široka... In ni nosil temnomodrega platna, ne trdih čevljev, ne čepic. Ni hodil na delo: delo je bilo odpravljeno, drugi človek je delal zanj.

Prišel je človek in mu je dejal: Zamenjala bova sedaj življenji, Georgij, ti vzameš moje, jaz tvoje... Ko si prišel k cesti, vzemi avto...

Denarja najdeš več ko dovolj v mojih žepih... Denarja najdeš več ko dovolj v mojih žepih...

Denarja najdeš več ko dovolj v mojih žepih...
Georgij je gledal mesto, ki ga ni nikdar videl...
O — opojnost luči! Ekstaza svetlobe! O tisoččleno, veliko mesto Metropolis, sezidano iz skal neskončne luči. Stolpi žarenja! Strmo gorovje prelestja! Iz žametnih nebes se izliva neprestano dež iz zlata kakor v odprto naročje Danaje!

O, Metropolis! Metropolis!

In v opojnosti je storil nekaj korakov, je videl plamen, ki je sikal proti nebu. Raketa je zapisala na žametno nebo v lučnih kapljah besedo: Yoshiwara...

Georgij je stekel čez cesto, prispel na stopnice, preskočil vedno po tri, stopil na vozno cesto. In priliznjeno, kakor črna, poslušna žival, je prišel voz in obstal pred njim.

Georgij je planil v voz, padel v blazine in neslišno je trepetal motor velikega voza.

Glas voznika je vprašal: »Kam, gospod?»

Georgij je naznačil z roko smer. Kamorkoli.

Dejal mu je neki človek: »Zamenjaj voz po tretji cesti...«

Toda presladko ga je objemal ritem vožnje. Tretja cesta... šesta... dvanajsta... do devet in devetdesetega bloka je bilo še zelo daleč. Udobnost guganja ga je navdajala, opojnost luči, sladka ugodja gibanja.

Čim bolj se je neslišno drčanje koles oddaljevalo od Novega stolpa Babel, tem bolj se mu je zdelo, da se oddaljuje tudi vedno bolj od zavednosti lastnega sebe.

Kdo je bil? Mar ni še pravkar stal v umazani in zakrpani noši iz temnomodrega platna v vrelem peklu, z zdrobljenimi možgani od večne čuječnosti, s kostmi, katerim je večno isti takt z večno istimi prijemi izsesaval mozeg, s prepečenim obrazom, da je v kožo rezal slani pot svoje žroče brazde?

Mar ni stanoval v mestu, ki je ležalo globlje od podzemskih kolodvorov mesta Metropolis, v mestu, katerega hiše so se vrstile prav tako visoko ob trgih in cestah, kakor zgoraj v luči nagromadena poslopja mesta Motropolis?

Mar je poznal še kaj drugega, kakor samo pošastno treznost teh hiš, v katerih niso prebivali ljudje, temveč številke, ugotovljive po velikanskih tablah poleg hišnih vrat?

Ali je imelo kdaj njegovo življenje kak drug cilj in smisel, kakor da je hodil iz teh s tablam obrobjenih hiš na delo, ko so zatulile sirene mesta Metropolis — in da se je deset ur kasneje, zdrobljen in truden do smrti priplazil v hišo, na kateri je visela njegova številka?

Mar je bil on kaj več od številke — številke 11.811 — vtisnjene v njegovo perilo, v obleko, v čevlje in v čepico? Mar se mu ni vtisnila številka tudi v njegovo dušo, v možgane in v kri, da je moral tihoma pomisliti na svoje pravo ime?

In zdaj?

In zdaj — ??

Njegovo telo, osveženo s čisto, hladno vodo, ki mu je oprala delovni pot — je začutilo z neskončno sladkostjo odjenjajoče splahnjevanje mišic. In s trepetom, ki je slabil njegove členke, je občutil prilizujoči se dotik bele svile na goli koži svojega telesa — in ko se je bolj in bolj vdajal nežnemu

in enakomernemu ritmu vožnje, ga je premagala zavest prvokratnega in popolnega odrešenja od vsega, kar je s težko težo ležalo na njegovem življenju s tako nepremagljivo silo, da je s solzami v očeh bušnil v smeh zblaznega človeka.

Vsiljivo in vendarle s čudovito vsiljivostjo se mu je ponujalo veliko mesto, ki je bilo kakor morje, bobneče v širokem gorovju.

Delavec št. 11.811, mož, ki je stanoval v ječi podobni hiši pod podzemsko železnico mesta Metropolis, ki ni poznal nobene druge poti, kakor ono iz luknje, v kateri je spal, pa do stroja in od stroja spet nazaj v luknjo, v kateri je spal — ta mož je videl prvič v svojem življenju svetovno čudo mesta Metropolis: v milijonih in milijonih luči žarečo nočno mesto!

Videl je ocean luči, ki je polnil neskončne cestne železnice s srebrnim in bliskajočim se migljanjem. Videl je trepetajoče iskenje svetlobnih reklam, ki so se zapravljale v ekstazi svetlobe, v ekstazi neskončnosti. Videl je strmeti stolpe, ki so bili sezidani iz skal svetlobe, — in bil je ginjen, do slabosti premagan od bakhanala luči... Čutil je, kako je ta iskrenje se ocean s stotisoči prsečih valov grabil po njem, jemal zrak izpred ust, ga presunjal in dušil...

In razumel je, da to mesto strojev, to mesto treznosti, ta fanatik dela išče v noči mogočnega protiuteža za obsedenost dnevnega dela — da se to mesto v svojih nočeh kakor blaznež izgublja v pijanosti lastnega uživanja, ki je bilo do neba tirajoče, v neskončne globine metajoče, brez mej osrečujoče, brez mej uničujoče.

Georgij je trepetal od nog do glave. In vendar to ni bilo trepetanje, ki je vklepalo njegovo premagano telo. Bilo je, kakor da so mu vsi udje priklapljeni na neslišni tek motorja, ki jih je vozil. Ne, ne na posamezni motor, ki je bil srce voza, v katerem je sedel — na vse te stotine in tisoče motorjev, ki so drveli v neskončni dvojni vrsti svetlih in razsvetljenih vozov po cestah v noči drhtečega mesta.

Pa je bila beseda, ki se je venomer vračala. Iz nevidnih virov je planil visoko v noč lučni curek, se razpršil na najvišji točki v vseh sedem barv mavričnih ter se vračal v kapljajočih črkah iz žametno črnega neba mesta Metropolis.

Črke so oblikovale besedo: Yoshiwara...

Kaj pomeni to: Yoshiwara...?

(Dalje prihodnjič.)

»DISKOBOLOS«

Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1

Specialna trgovina sportnih potrebščin
Tovarna: Ljubljana, Sv. Petra cesta 75

Zimsko-sportne potrebščine. — Smuči, sanke, stremena, krpljice in palice vseh vrst. Božična izbira smuči in sank za otroke. Smučarski čevlji in pribor. — Sprejemajo se smuči v res strokovnajaško popravilo. — Montaža stremen.

Smučarji na povratku

Fot. prof. Janko Ravnik

Miha Maleš: Sama

Miha Maleš: Risba o ljubezni

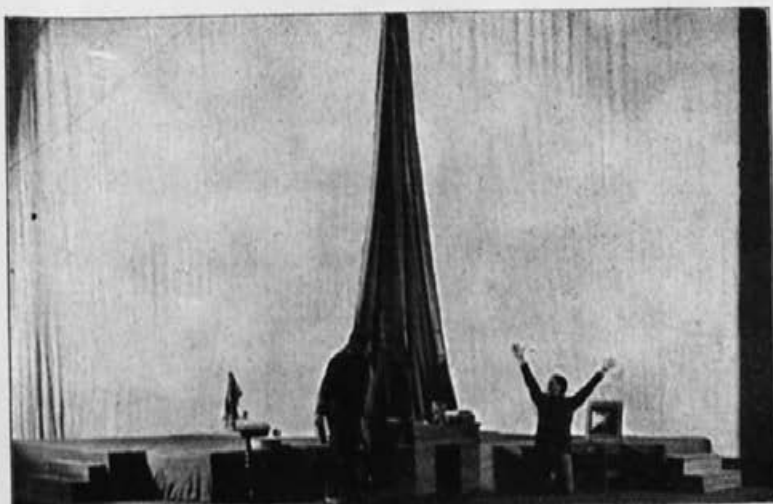
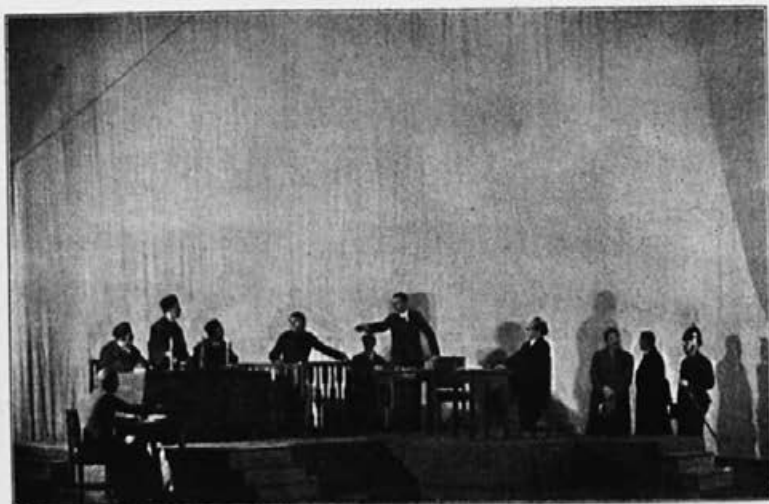

*Iz razstave
Maleš-Cuderman*

*Levo :
Stane Cuderman
»Portret«*

*Desno :
Stane Cuderman
»Snemanje«*

*Scene iz celjske krstne
predstave nove slov.
tragikomedije »Roka
pravice«, ki jo je spi-
sal Angelo Cerkenik*

*Zgoraj ravnatelj celj-
skega gledališča, ki
je »Roka pravice«
režiral, insceniral in
igral glavno vlogo*

Umetniški jazzband pri dirigentu Prelovcu. Blíža se visoka sezona in treba se je pripraviti za vse ples. Pa so se »zbrali«. Prelovec svira, njegov sinček in hčerka mu bistro pomagata, družba, ki obstoja iz naših uglednih umetniških krogov — pa pleše pod spretnim vodstvom intendanta Kregarja, ki si je nedavno priboril pri javni konkurenci z gospo Stotter-Stallerjevo prvo nagrado — v valčku. Če stopiš v to družbo, se seznaniš poleg omenjenih z ravnateljem celjske Gl. Matice, Sancinom, s koloraturko Popovičevó, z tenorjem Rijavcem, Miro Danilovo, Rogozom, Drenovcem, go. Sancinovo, V. Bizjakom, basistom Rusom in z Debelakovo Darinko. Vsi so dobre volje — razen Rogoza in Drenovca. Kaj je temu vzrok — povemo pa prihodnjič

Radio časopise Radio

Nemške:

Radiowelt
Radio-Woche
Radio-Wien
Radio-Umschau
Radio-Journal
Radio für Alle
Radio-Oper, Wiener
Radio-Technik
Radio-Zeitung
Radio-Händler
Radio-Amateur

Francoske:

Radio-Revue
Antenne
Onde électrique
Revue de T. S. F.

Italijanske

Angleške
Česke i. t. d., i. t. d.

Zahtevajte
vzorke in ponudbe!

nudi po originalnih cenah:

Novinski biro družba
z o. z.
Ljubljana, Šelenburgova 7/II.

August Agnola

Velika zaloga stekla, porcelana, kamenine,
srecal in šip

Kompletne opreme za restavracije,
hotele, gostilne, kavarne, bare in
gospodinjstvo. - Luksuzni predmeti.
Stavbno in umetno steklarstvo

Telefon šte. 2478

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 10

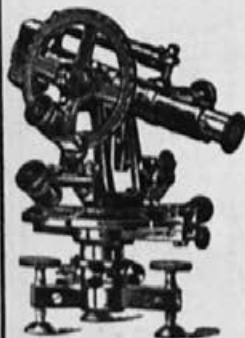
Vaš inserir ima uspeh

samo tedaj, če je pravilno sestavljen.
Zato vršite vsa časopisna reklamo potom

Novinskega biroja
Šelenburgova ul. 7/II. Tel. 2837

Najugodnejši pogoji -
Strokovnjaško-ceneno

Matematično-mehanična delavnica

Anton Kozina

Ljubljana, Kette-Murnova 8

Izdeluje vse inženerske in šolske
pripomočke, Prevzema v popravilo
vse v to stroko spadajoče aparate
in instrumente. — Ruska računalna,
nivelnirne letve, trasirke, svetlobni
aparati i. t. d. vedno na zalogi
Zahtevajte cenike in proračune!

Oblastno

koncesionirano stavbno podjetje

Alojz Kališnik, mestni stavbnik
v Celju, na Glavnem trgu 18/II.

Telefon 94

Podjetje za vsakovrstne zgradbe, železo-
betonske konstrukcije, vodne naprave,
jezove, mostove itd. Edina tovrstna na
mestu za industrijske stavbe, plinske
generatorje, peči za visokotemperaturo,
parne kolle in tovarniške dimnike. —
Pisarna za zunanjo in notr. arhitekturo.

Načrti, proračuni in vsaj pojasnila brezplačno

Klišeje brezplačno

napravimo stalnim oglaševalcem

v »Razgledu«

Ako piješ

Budha čaj

vživaš že na zemlji raj!

Dramatična društva, podeželski odrli Naročajte

»Ilustrirano lepo masko«

Navodila za šminkanje

Lastna založba

E. Navinšek

Ljubljana, Šelenburgova 1
Istotam izposojevalnica lasulj in
prodaja šminke

CLA
MOR

A. SINKOVIC
MAŠT. K. SOŠS.
 LJUBLJANA + MESTNI TRG + 19

MODNA + TRGOVINA +
ZA + DAME + IN + GOSPODE +

„Razgled“ izhaja mesečno in stane celoletno Din 80.—, posamezna številka Din 8.—. Kdor ne vrne na ogled poslanega izvoda tekom 3 dni, ga smatramo za naročnika in je dolžan plačati naročnino najmanj za 1/4 leta. Uprava in uredništvo „Razgleda“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 7/II. Izdajatelj: Novinski biro, d. z o. z., Ljubljana. Za uredništvo odgovarja: Ela Križman. Vse pravice pridržane. Ponatis prepovedan. Rokopisov ne vračamo. — Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč